ρειες που επικαλέστηκαν οι χώρες αυτές όντως υφίσταντο και είχαν σχέση, εν μέρει τουλάχιστον, με τις εισαγωγές κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών.

4. Για να υπάρχει ευθύνη της Κοινότητας, κατά την έννοια του άρθρου 215, παράγραφος 2, πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: το παράνομο της συμπεριφοράς που προσάπτεται στα όργανα, αντικειμενική υπόσταση της ζημίας και αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ αυτής της συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας. Όταν οι ενέργειες του κοινοτικού οργάνου που φέρονται ως η αιτία της ζημίας είναι απολύτως νόμιμες, πρέπει, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να εξεταστεί αν συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις, να απορρίπτεται το αίτημα της αποζημιώσεως.

5. Εφόσον ο παρεμβαίνων δεν υπέβαλε αίτημα ως προς τα δικαστικά έξοδα, πρέπει να φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα, έστω και αν παρενέβη υπέρ του νικήσαντος διαδίκου.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT της 2ας Οκτωβρίου 1985 *

Περίληψη

1. Εισαγωγή 890

2. Τα περιστατικά και οι διατάξεις που έχουν σημασία και στις δύο υποθέσεις 891

2.1. Τα περιστατικά 891

2.2. Οι σχετικές διατάξεις 892

3. Τα προβλήματα ουσιαστικού δικαίου που τίθενται στις δύο υποθέσεις και οι απόψεις που υποστηρίχθηκαν σχετικά 892

3.1. Τα προδικαστικά ερωτήματα και η σημασία τους για τις δύο υποθέσεις 892

3.2. Η ερμηνεία του άρθρου 113, παράγραφος 1 893

3.3. Η ερμηνεία του άρθρου 115 της Συνθήκης ΕΟΚ 898

4. Προτάσεις στην υπόθεση 242/84 900

4.1. Τα προδικαστικά ερωτήματα και η γενικότερη σημασία τους 900

4.2. Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τα άρθρα 113 και 115 901

4.2.1. Η απόφαση Donckerwolcke 901

4.2.2. Άλλες σχετικές αποφάσεις 903

4.3. Συμπληρωματικές γενικές παρατηρήσεις 904

4.4. Οι ιδιαίτερες πλευρές της υπόθεσης 242/84 906

* Μετάφραση από τα ολλανδικά.

4.5. Τελικό συμπέρασμα στην υπόθεση 242/84 907
5. Προτάσεις στην υπόθεση 59/84 908
5.1. Τα αιτήματα στην υπόθεση 59/84 908
5.2. Το παραδεκτό του κύριου αιτήματος 909
5.3. Ο κύριος και ο επικουρικός λόγος ως προς το κύριο αίτημα 910
5.3.1. Ο κύριος λόγος 910
5.3.2. Ο επικουρικός λόγος 910
5.4. Η απαίτηση αποζημιώσεως όπως προσδιορίστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση 913
5.5. Τελικό συμπέρασμα στην υπόθεση 59/84 915

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Εισαγωγή

Οι δύο υποθέσεις που πρόκειται να εξετάσω σήμερα αφορούν ορισμένες εθνικές και κοινοτικές νομικές πράξεις που έχουν στενή σχέση μεταξύ τους: την άρνηση του ολλανδού Υπουργού Οικονομίας, της 20ής Δεκεμβρίου 1983, να χορηγήσει στην εταιρία Tezi Textiel BV (στο εξής: Tezi) άδειες για την εισαγωγή στις Κάτω Χώρες βαμβακερών παντελονιών για άνδρες και παιδιά, παντελονιών καταγωγής Μακάο, που είχαν όμως τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε άλλα κράτη μέλη, και τις αποφάσεις της Επιτροπής, της 12ης Απριλίου 1983 (ΕΕ 1983, C 102, σ. 3) και της 14ης Δεκεμβρίου 1983 (ΕΕ 1983, C 340, σ. 2), με τις οποίες επιτρέπεται στις χώρες της Benelux να εξαιρέσουν από την κοινοτική μεταχείριση ορισμένη κατηγορία προϊόντων ιματισμού που προέρχονταν από την εν λόγω αναπτυσσόμενη χώρα. Οι άδειες-εξουσιοδοτήσεις αυτές βασίζονταν στο άρθρο 115 της Συνθήκης ΕΟΚ. Η αρνητική απόφαση που εξέδωσε ο Υπουργός Οικονομίας στις 6 Μαΐου 1983, δηλαδή μετά την απόφαση της Επιτροπής της 12ης Απριλίου 1983, αποτελεί την άμεση αιτία της υπόθεσης 242/84, αλλά δεν έχει παρά έμμεσο μόνο ενδιαφέρον για το Δικαστήριο.

Τα πραγματικά στοιχεία και οι επίμαχες διατάξεις, τα επιχειρήματα που προβάλλει ως προς την ουσία η Tezi και ως προς τις δύο υποθέσεις, καθώς και τα αντίθετα επιχειρήματα της Επιτροπής, της ολλανδικής κυβέρνησης και των κυβερνήσεων της Γαλλίας, της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, οι οποίες παρενέβησαν στη μία ή και στις δύο υποθέσεις, τα περισσότερα μπορούν θαυμάσια να εξεταστούν μαζί. Πράγματι, στην ουσία αφορούν τα ίδια νομικά προβλήματα και τα προβλήματα αυτά εξετάστηκαν επίσης μαζί κατά την προφορική διαδικασία.

Από τυπική όμως άποψη οι δύο υποθέσεις παρουσιάζουν διαφορετικό χαρακτήρα, πράγμα που κατέστησε αδύνατη τη συνεκδίκασή τους. Η υπόθεση 59/84 αφορά προσφυγή της Tezi κατά της εξουσιοδότησης που έδωσε η Επιτροπή στις 14 Δεκεμβρίου 1983 στις Κάτω Χώρες. Στην προσφυγή περιλαμβάνεται, εκτός από το αίτημα περί ακυρώσεως, και αίτημα για αποζημίωση. Στην υπόθεση αυτή η Επιτροπή πρότεινε ένσταση απαραδέκτου ως προς το πρώτο αίτημα και εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό του δευτέρου. Αντίθετα, η υπόθεση 242/84 αφορά αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως του College van Beroep voor het Bedrijfsleven. Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του δικαστηρίου αυτού μεταξύ της Tezi και του Υπουργού Οικονομίας

σχετικά με την άρνηση του τελευταίου αυτού να δώσει άδεια εισαγωγής. Η άρνηση αυτή βασιζόταν επίσης στην εξουσιοδότηση που είχε δώσει η Επιτροπή στις 12 Απριλίου 1983.

Τις ομοιότητες και τις διαφορές αυτές θα τις λάβω υπόψη μου κατά την επισκόπηση των περιστατικών και των διατάξεων που έχουν σημασία στις δύο υποθέσεις (σημείο 2) και κατά την επισκόπηση των νομικών προβλημάτων ουσίας και των απόψεων που αναπτύχθηκαν σχετικά με τα προβλήματα αυτά (σημείο 3). Τα αναγκαία στοιχεία τα δανείστηκα από τις δύο εκθέσεις για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, με διαφορετική έστω σειρά. Τη διαφορετική αυτή σειρά θα εξηγήσω και παρακάτω.

Στη συνέχεια θα εξετάσω (στο σημείο 4), στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως 242/84, τα γενικά προβλήματα ερμηνείας των άρθρων 113 και 115, τα οποία αποτέλεσαν το κύριο σημείο των δύο υποθέσεων. Η φύση της προδικαστικής διαδικασίας συνεπάγεται και τη δυνατότητα του Δικαστηρίου να λαμβάνει υπόψη του σημαντικά επιχειρήματα που προβάλλονται σε άλλη σχετική διαδικασία, εν προκειμένω στην υπόθεση 59/84. Τέλος, θα αναπτύξω τις προτάσεις μου (στο σημείο 5) επί της τελευταίας αυτής υποθέσεως. Στο σημείο εκείνο θα εξετάσω βέβαια και τις ιδιαίτερες τυπικές και ουσιαστικές πλευρές της υπόθεσης αυτής.

2. Τα περιστατικά και οι διατάξεις που έχουν σημασία και στις δύο υποθέσεις

2.1. *Τα περιστατικά*

Η απόφαση της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 1983, κατά της οποίας η Tezi άσκησε προσφυγή στις 6 Μαρτίου 1984, αφορούσε την άδεια που δόθηκε στις χώρες της Benelux να εξαιρέσουν από την κοινοτική μεταχείριση διάφορα είδη βαμβακερών κοντών παντελονιών, τα υφασμένα παντελόνια για άνδρες και αγόρια και τα υφασμένα μάλλινα παντελόνια για γυναίκες, κοπέλες και μικρά παιδιά των διακρίσεων ex 61.01 B V και 61.02 B II (κατηγορία 6) του κοινού δασμολογίου, καταγωγής Μακάο, που έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στα άλλα κράτη μέλη (ΕΕ 1983, C 340, σ. 2). Η Tezi ζήτησε επίσης αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη λόγω της αποφάσεως αυτής.

Την 1η Δεκεμβρίου 1983 η Tezi υπέβαλε στις αρμόδιες ολλανδικές αρχές αιτήσεις για να λάβει άδειες εισαγωγής από την Ιταλία 287 749 βαμβακερών παντελονιών για άνδρες και παιδιά, καταγωγής Μακάο, της δασμολογικής διάκρισης 61.01 B V ε) 3.

Οι αιτήσεις όμως αυτές απορρίφθηκαν κατ' εφαρμογή της παραπάνω αποφάσεως της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 1983 (η οποία στο εξής θα αποκαλείται και εξουσιοδοτική απόφαση), με την οποία η Επιτροπή, κατόπιν αιτήσεως που υπέβαλε η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών σε συνεννόηση με τις άλλες χώρες της Benelux, επέτρεψε στις χώρες αυτές, βάσει του άρθρου 115 της Συνθήκης ΕΟΚ, να εξαιρέσουν από την κοινοτική μεταχείριση για την περίοδο από 1ης μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1983 όλα τα παντελόνια των διακρίσεων 61.01 B V και 61.02 B II του κοινού δασμολογίου, καταγωγής Μακάο, που είχαν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στα άλλα κράτη μέλη και για τα οποία οι αιτήσεις εισαγωγής είχαν υποβληθεί μετά τις 30 Νοεμβρίου 1983.

Όπως προκύπτει από τη Διάταξη παραπομπής του College van Beroep voor het Bedrijfsleven (σσ. 2 και 3), η επίμαχη αρνητική απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, της 6ης Μαΐου 1983, αφορά τα ίδια είδη ιματισμού που αφορά και η απόφαση της Επιτροπής της 14ης Δεκεμβρίου 1983, η καταγωγή των οποίων είναι η ίδια και τα οποία έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στα άλλα κράτη μέλη. Εδώ πάντως η άρνηση βασιζόταν στην προηγούμενη εξουσιοδοτική απόφαση της Επιτροπής, της 12ης Απριλίου 1983, που αφορούσε τα ίδια

είδη προϊόντων. Η απόφαση αυτή ίσχυε μέχρι και τις 30 Νοεμβρίου 1983.

2.2. *Οι σχετικές διατάξεις*

Κατά το χρόνο των επίδικων περιστατικών το εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων μεταξύ Μακάο και Κοινότητας διεπόταν από το δεύτερο Διακανονισμό περί κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, ο οποίος είχε συναφθεί στο πλαίσιο της GATT το 1982. Η συμφωνία αυτή, αν και δεν έχει ακόμη εγκριθεί επίσημα από την Κοινότητα, άρχισε να ισχύει προσωρινά, μεταξύ άλλων και στις σχέσεις μεταξύ Κοινότητας και Μακάο, δυνάμει του κανονισμού 3059/78 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/27, σ. 16), ο οποίος αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 3589/82 της 23ης Δεκεμβρίου 1982, περί του κοινού καθεστώτος εισαγωγών ορισμένων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών (ΕΕ 1982, L 374, σ. 106).

Σύμφωνα με τον κανονισμό 3589/82, ο οποίος εφαρμόζεται στα επίδικα περιστατικά, η εισαγωγή στην Κοινότητα κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων που ανήκουν στις διάφορες κατηγορίες οι οποίες αναφέρονται στο παράρτημα I υπόκειται στους ποσοτικούς περιορισμούς που αναφέρονται στο παράρτημα III. Όσον αφορά τα προϊόντα της κατηγορίας 6 καταγωγής Μακάο, το ανώτατο όριο για τις εισαγωγές είχε καθοριστεί για το 1983 σε 10 114 000 τεμάχια. Αυτή η ανώτατη ποσότητα κατανεμόταν, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του παραρτήματος IV, μεταξύ των κρατών μελών, κατά την κατανομή δε αυτή οι χώρες της Benelux θεωρούνταν ως ενότητα.

Όσον αφορά το εμπόριο των προϊόντων αυτών μεταξύ της Benelux και των άλλων κρατών μελών, η Επιτροπή, με δύο διαδοχικές αποφάσεις της, είχε δώσει, βάσει του άρθρου 115 της Συνθήκης και της απόφασής της 80/47/ΕΟΚ της 20ής Δεκεμβρίου 1979 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/18, σ. 8), την άδεια στις χώρες της Benelux να επιτηρούν τις ενδοκοινοτικές εισαγωγές τους, επιβάλλοντας ως προϋπόθεση της εισαγωγής των επίμαχων προϊόντων την έκδοση άδειας. Το σύστημα επιτηρήσεως του ενδοκοινοτικού εμπορίου εφαρμοζόταν κατά το χρόνο των περιστατικών που έχουν σημασία και για τις δύο υποθέσεις.

Στη συνέχεια των προτάσεών μου θα επανέλθω, αν παραστεί ανάγκη, σε άλλες διατάξεις που έχουν σημασία εν προκειμένω.

3. Τα προβλήματα ουσιαστικού δικαίου που τίθενται και στις δύο υποθέσεις και οι απόψεις που υποστηρίχθηκαν σχετικά

3.1. *Τα προδικαστικά ερωτήματα και η σημασία τους για τις δύο υποθέσεις*

Στην υπόθεση 242/84, το College van Beroep voor het Bedrijfsleven υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα δύο ερωτήματα:

1) Τα άρθρα 113 και 115 της Συνθήκης, αν εξεταστούν σε συνδυασμό μεταξύ τους, έχουν την έννοια ότι η Επιτροπή εξακολουθεί, μετά τη σύναψη της Συμφωνίας σχετικά με το διεθνές εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (Διακανονισμός Πολυϊνών) και μετά την έκδοση του κανονισμού (ΕΟΚ) 3589/82 του Συμβουλίου, να διαθέτει εξουσία εφαρμογής του άρθρου 115 στον τομέα του διεθνούς εμπορίου κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: το άρθρο 115 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι η έκφραση «λαμβανομένων κατά την παρούσα Συνθήκη μέτρων εμπορικής πολιτικής από τα κράτη μέλη» μπορεί επίσης να αναφέρεται στην κατανομή των κοινοτικών ανώτατων ποσοτήτων μεταξύ των κρατών μελών την οποία προβλέπει το παράρτημα IV του κανονισμού (ΕΟΚ) 3589/82 του Συμβουλίου;

Από τα ερωτήματα αυτά, από τα άλλα στοιχεία που περιέχει η απόφαση παραπομπής και από τις απόψεις που εκφράστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου και στις δύο υποθέσεις συνάγεται ότι ουσιαστική σημασία και στις δύο υποθέσεις έχουν τα ακόλουθα βασικά ζητήματα:

α) Η ερμηνεία της φράσης «μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου η κοινή εμπορική

πολιτική διαμορφώνεται επί ενιαίων αρχών... », η οποία περιέχεται στο άρθρο 113, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Στο σημείο αυτό είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι το γαλλικό κείμενο χρησιμοποιεί τις λέξεις est fondé και το αγγλικό κείμενο τις λέξεις shall be based εκεί όπου το ολλανδικό κείμενο χρησιμοποιεί τις λέξεις wordt gegrond. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 115 της Συνθήκης, την οποία αφορούν και οι δύο υποθέσεις, ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα ακόλουθα προβλήματα:

αα) Ο Διακανονισμός Πολυϊνών και το « κοινό καθεστώς εισαγωγών ορισμένων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών », το οποίο καθιέρωσε ο κανονισμός 3589/82 του Συμβουλίου βάσει της παραπάνω συμφωνίας, αποτελούν μέτρα κοινής εμπορικής πολιτικής;

αβ) Το άρθρο 113 γενικά και ο παραπάνω κανονισμός ειδικότερα επιτρέπουν ακόμη την ύπαρξη εθνικών μέτρων εμπορικής πολιτικής ή μέτρων προς εκτέλεση ενός μέτρου της κοινής εμπορικής πολιτικής που να διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο;

β) Η ερμηνεία του άρθρου 115 της Συνθήκης ΕΟΚ, ιδίως δε σε σχέση με τα ακόλουθα νομικά προβλήματα:

βα) τη δυνατότητα εν γένει να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται το άρθρο 115 μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου·

ββ) τη δυνατότητα της εφαρμογής αυτής ειδικότερα μετά τη σύναψη του Διακανονισμού Πολυϊνών και του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου·

βγ) την ερμηνεία της φράσης « των λαμβανομένων κατά την παρούσα συνθήκη μέτρων εμπορικής πολιτικής από τα κράτη μέλη », η οποία περιέχεται στην αρχή του άρθρου 115, σε σχέση επίσης με τα περιστατικά της δεύτερης υπόθεσης. Στο σημείο αυτό το παραπέμπον δικαστήριο επιθυμεί συγκεκριμένα να μάθει αν η έκφραση αυτή « μπορεί επίσης να αναφέρεται στην κατανομή των κοινοτικών ανώτατων ποσοτήτων μεταξύ των κρατών μελών που προβλέπεται στο παράρτημα IV του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου ». . Κατά τις σχετικές όμως διαδικασίες ενώπιον του Δικαστηρίου εξετάστηκαν και άλλες πλευρές του ζητήματος βγ).

Στη συνέχεια θα συνοψίσω τα βασικά επιχειρήματα που προβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου κατά την έγγραφη διαδικασία. Ως αφετηρία θα λάβω και πάλι τις δύο εκθέσεις για την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

3.2. *Η ερμηνεία του άρθρου 113, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ*

α) Η Tezi εξέθεσε την άποψή της επί του ζητήματος αυτού σαφέστατα στην υπόθεση 242/84.

Η Tezi παρατηρεί καταρχάς σχετικά με το παραπάνω ζήτημα αβ) ότι βάσει της Συνθήκης όλες οι αρμοδιότητες στον τομέα της εμπορικής πολιτικής έχουν μεταβιβαστεί αμετάκλητα στην Κοινότητα. Λόγω όμως της καθυστερήσεως που έχει σημειωθεί στην εφαρμογή της πολιτικής αυτής, το Δικαστήριο με τη νομολογία του έχει δεχτεί ότι η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να δίνει, βάσει του άρθρου 115, την άδεια στα κράτη μέλη, ακόμα και μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, να διατηρήσουν, δηλαδή να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν, εθνικά μέτρα εμπορικής πολιτικής.

Κατά την άποψη της Tezi, η δυνατότητα αυτή παύει να υφίσταται μόλις η Επιτροπή κάνει χρήση, σύμφωνα με το άρθρο 113, των αρμοδιοτήτων της ως προς την κοινή εμπορική πολιτική. Κατά την Tezi, δεν έχει σημασία με ποιο τρόπο ασκούνται οι αρμοδιότητες αυτές, δηλαδή δεν χρειάζεται, προκειμένου να γίνει

λόγος για κοινή εμπορική πολιτική, όλα τα μέτρα εμπορικής πολιτικής να είναι ομοιόμορφα και να μη λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών. Ακόμα και αν τα μέτρα αυτά είναι προσαρμοσμένα προς τις εθνικές ανάγκες, μπορεί να γίνει λόγος για κοινή εμπορική πολιτική, εφόσον τα μέτρα αυτά προέρχονται από την Κοινότητα, οπότε αποκλείεται η εφαρμογή του άρθρου 115.

Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται, κατά την Tezi, από το γράμμα του άρθρου 115, το οποίο στην παράγραφο 1 αναφέρεται στα μέτρα εμπορικής πολιτικής που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τη Συνθήκη. Από τη φράση αυτή η Tezi συνάγει το συμπέρασμα ότι μόνο τα εθνικά εμπορικά μέτρα μπορούν να προστατεύονται με την εφαρμογή του άρθρου 115. Αντίθετα, το άρθρο 115, παράγραφος 1, δεν αφορά τα μέτρα που υποχρεούνται να λαμβάνουν τα κράτη μέλη σε εκτέλεση των κοινοτικών κανονισμών.

Σχετικά με το παραπάνω ζήτημα αα) η Tezi υποστηρίζει ότι το καθεστώς που θέσπισε ο κανονισμός 3589/82 αποτελεί κοινοτικό μέτρο το οποίο αποτελεί το αποτέλεσμα της πλήρους ασκήσεως από την Κοινότητα της αρμοδιότητάς της στα θέματα της κοινής εμπορικής πολιτικής. Το συμπέρασμα αυτό δεν αίρεται καθόλου από το γεγονός ότι το καθεστώς αυτό προβλέπει την κατανομή της κοινοτικής ποσόστωσης σε εθνικές υποποσοστώσεις. Το καθεστώς αυτό δεν μπορεί ιδιαίτερα να θεωρηθεί ως η συνέχιση κάποιας προηγούμενης εθνικής εμπορικής πολιτικής, δεδομένου μάλιστα ότι για την εισαγωγή των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων προελεύσεως Μακάο, στα οποία αναφέρεται το εθνικό δικαστήριο, δεν υπήρχε κανείς περιορισμός στις Κάτω Χώρες πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

Η Tezi παρατηρεί εξάλλου ότι ο κανονισμός 3589/82 περιέχει ο ίδιος διατάξεις με τις οποίες σκοπείται η αντιμετώπιση των σοβαρών δυσχερειών που θα μπορούσαν να προκύψουν από την εκτροπή του εμπορίου προς ένα ή περισσότερα κράτη μέλη.

Στο σημείο αυτό η Tezi παραπέμπει στο άρθρο 7, παράγραφος 2, το οποίο προβλέπει ορισμένη διαδικασία για την προσαρμογή των εθνικών υποποσοστώσεων, « λόγω ιδίως της εξελίξεως των εμπορικών ρευμάτων ». Κατά την Tezi, η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται όχι μόνο στις απευθείας εισαγωγές, αλλά και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι δυσχέρειες προέρχονται από την εξέλιξη των εμπορικών ρευμάτων εντός της Κοινότητας.

Η Tezi υπενθυμίζει τέλος ότι, αν η διαδικασία του άρθρου 7, παράγραφος 2, αποδειχθεί ανεπαρκής, το άρθρο 5 του κανονισμού 3589/82 προβλέπει τη δυνατότητα προσαρμογής των κοινοτικών ανώτατων ποσοτικών ορίων.

Η Tezi προτείνει τέλος στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στα προδικαστικά ερωτήματα:

1) Τα άρθρα 113 και 115 της Συνθήκης ΕΟΚ έχουν την έννοια ότι η Επιτροπή δεν έχει την εξουσία να δώσει σε κράτος μέλος, βάσει του άρθρου 115, την άδεια να λάβει μέτρα προστασίας κατά της εισαγωγής προϊόντος που έχει τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε άλλο κράτος μέλος δυνάμει του Διακανονισμού Πολυϊνών και του κανονισμού (ΕΟΚ) 3589/82 του Συμβουλίου.

2) Εφόσον χρειάζεται να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, το άρθρο 115 της Συνθήκης (ΕΟΚ) έχει την έννοια ότι η έκφραση « τα λαμβανόμενα κατά την παρούσα συνθήκη μέτρα εμπορικής πολιτικής από τα κράτη μέλη » δεν μπορεί να αφορά την κατανομή των κοινοτικών ανώτατων ποσοτήτων μεταξύ των κρατών μελών την οποία προβλέπει το παράρτημα IV του κανονισμού (ΕΟΚ) 3589/82 του Συμβουλίου.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η Tezi βάσισε τα επιχειρήματά της κατά την έγγραφη διαδικασία κυρίως στην ερμηνεία που δίνει στο άρθρο 113 της Συνθήκης. Όσον αφορά τη λιγότερο περίτεχνη επιχειρηματολογία της στην υπόθεση 59/84, είναι αρκετό να ειπωθεί ότι κατά την άποψή της η κατανομή των κοινοτικών ανώτατων ποσοτήτων σε εθνικές υποποσοστώσεις, την οποία προβλέπει ο κανονισμός 3589/82, αποτελεί μέρος της κοινής εμπορικής πολιτικής. Σύμφωνα με την ένατη αιτιολογική

σκέψη του κανονισμού αυτού, η κατανομή αυτή οφείλεται σε καθαρά διοικητικούς λόγους. Η Tezi, σε έγγραφη απάντησή της σε ερώτημα του Δικαστηρίου, διευκρίνισε την άποψή της αυτή λέγοντας ότι χρησιμοποιώντας τις λέξεις « διοικητικοί λόγοι » αναφερόταν στην ένατη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου 3589/82, κατά την οποία η εφαρμογή των κοινοτικών ποσοτικών ορίων « απαιτεί τη θέσπιση ιδιαίτερης διαδικασίας διαχειρίσεως » και η κοινή αυτή διαχείριση θα αποκεντρωθεί με κατανομή των ποσοτικών ορίων μεταξύ των κρατών μελών.

Η Tezi ισχυρίζεται ότι, αφού η Κοινότητα δεν διαθέτει η ίδια τους αναγκαίους διοικητικούς μηχανισμούς, ήταν υποχρεωμένη να στηριχθεί στις εθνικές διοικήσεις για την τήρηση των κοινοτικών ποσοτικών ορίων, ιδίως δε για την έκδοση αδειών, για τον υπολογισμό των ποσοτήτων που επιτρεπόταν να εισαχθούν εντός των κοινοτικών ποσοτικών ορίων, για τη μεταφορά στο επόμενο έτος των μη χρησιμοποιηθεισών ποσοτήτων, για την αποφυγή απατών ως προς την καταγωγή των προϊόντων, για την προσαρμογή στις υφιστάμενες ανάγκες κλπ.

Κατά την άποψη της Tezi, για να έχει αποτελέσματα η αποκεντρωμένη διαχείριση, η κοινοτική ανώτατη ποσότητα έπρεπε να κατανεμηθεί σε εθνικές υποποσοστώσεις. Χωρίς μια τέτοια κατανομή θα ήταν αδύνατο οι επιτρεπόμενες εισαγωγές να καταγράφονται αμέσως βάσει των κοινοτικών ανώτατων ποσοτικών ορίων για το σύνολο της Κοινότητας. Αυτό θα προκαλούσε αγώνα δρόμου για την πραγματοποίηση εισαγωγών σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, με συνέπεια να μην μπορούν να ικανοποιούνται οι ανάγκες στα άλλα κράτη μέλη, τουλάχιστον με απευθείας εισαγωγές.

Η Tezi παραδέχεται ότι, όπως προκύπτει από τη δέκατη αιτιολογική σκέψη, για την κατανομή σε εθνικές υποποσοστώσεις λαμβάνεται επίσης υπόψη η κατάσταση που επικρατεί, αφενός μεν, στις σχέσεις της Κοινότητας με τις προμηθεύτριες χώρες, αφετέρου δε, στο εσωτερικό των κρατών μελών. Το γεγονός όμως αυτό δεν επηρεάζει καθόλου, κατά την Tezi, τον κοινοτικό χαρακτήρα του κανονισμού 3589/82.

β) Η *Επιτροπή* βάσισε τα επιχειρήματα που ανέπτυξε κατά την έγγραφη διαδικασία και στις δύο υποθέσεις κυρίως στην ερμηνεία που δίνει στο άρθρο 115. Όσον αφορά πάντως την ερμηνεία του άρθρου 113, παράγραφος 1, υποστήριξε στην υπόθεση 242/84 την άποψη ότι η εξουσία της Κοινότητας ως προς την εμπορική πολιτική μπορεί να ασκηθεί με σκοπό είτε τη φιλελευθεροποίηση είτε τον περιορισμό του εμπορίου με τις τρίτες χώρες. Εφόσον παραστεί ανάγκη περιορισμού των εισαγωγών από τις τρίτες χώρες, η Επιτροπή μπορεί όχι μόνο δώσει άδεια στα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα σε εθνική κλίμακα, αλλά επιπλέον να προσπαθήσει να καθιερώσει βαθμιαία ένα σύστημα εναρμονισμένων παράλληλων μέτρων βάσει των δεδομένων των εθνικών βιομηχανιών και αγορών, κανόνων δηλαδή που θα αποτελούν ενιαίο σύνολο και σε σχέση με τους οποίους η Επιτροπή θα μπορεί να διεξαγάγει σε διεθνή κλίμακα διαπραγματεύσεις με τις τρίτες χώρες.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 115 μπορεί να εφαρμοστεί και στη δεύτερη αυτή περίπτωση. Πράγματι, η πρώτη παράγραφος της διάταξης αυτής αφορά τόσο τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη για καθαρά εσωτερικούς λόγους, όσο και τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη για να συμμορφωθούν με κοινοτικές υποχρεώσεις. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις πρόκειται για μέτρο με το ίδιο περιεχόμενο.

Με την απάντηση που έδωσε στα γραπτά ερωτήματα του Δικαστηρίου η Επιτροπή διευκρίνισε, πρώτον, ότι θεωρεί ότι το καθεστώς που καθιέρωσε ο κανονισμός 3589/82 πρέπει να χαρακτηριστεί ως σύστημα κοινής εμπορικής πολιτικής, το οποίο όμως δεν έχει ενιαίο χαρα-

κτήρα. Κατά την Επιτροπή όμως, το κρίσιμο στοιχείο προκειμένου να κριθεί αν εφαρμόζεται το άρθρο 115 της Συνθήκης είναι ακριβώς ο ενιαίος αυτός χαρακτήρας.

Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι κατά το άρθρο 113 δεν επιβάλλεται τα κοινά συστήματα να περιέχουν οπωσδήποτε μέτρα ενιαίου χαρακτήρα και ότι, εφόσον δεν ισχύουν οι ίδιοι όροι για τα προϊόντα που εισάγονται από τις τρίτες χώρες ανεξάρτητα από το κράτος εισαγωγής, εξακολουθεί να εφαρμόζεται το άρθρο 115.

Κατά την Επιτροπή, ένα σύστημα είναι ενιαίο, εφόσον δεν υπάρχει ούτε κατανομή της κοινοτικής ποσόστωσης μεταξύ των κρατών μελών ούτε μέτρα προστασίας περιφερειακού χαρακτήρα ούτε άδεια προς τα κράτη μέλη να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν ποσοτικούς περιορισμούς που είχαν αρχικά εθνικό χαρακτήρα.

Η Επιτροπή παραδέχεται ότι σε ορισμένες σαφώς καθορισμένες περιπτώσεις η κατανομή σε εθνικές υποποσοστώσεις μπορεί να μη σημαίνει έλλειψη ομοιομορφίας του συστήματος εισαγωγών, εφόσον η κατανομή αυτή πραγματοποιείται για καθαρά διοικητικούς λόγους. Η Επιτροπή όμως ισχυρίζεται ότι αυτό δεν συμβαίνει με το σύστημα που προβλέπει ο κανονισμός 3589/82, όπως προκύπτει από τη δέκατη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του.

Ως παραδείγματα τομέων στους οποίους έχει επιτευχθεί η ομοιομορφία αυτή, η Επιτροπή αναφέρει το κοινό δασμολόγιο, καθώς και τον κανονισμό 288/82 του Συμβουλίου, περί του κοινού καθεστώτος εισαγωγών (ΕΕ 1982, L 35, σ. 1) και της συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών που έχουν συναφθεί με διάφορες τρίτες χώρες, εκτός βέβαια από τις περιπτώσεις στις οποίες ο κανονισμός αυτός ή οι συμφωνίες αυτές επιτρέπουν μέτρα προστασίας περιφερειακού χαρακτήρα.

Όταν θα αναπτύξω τις προτάσεις μου στην υπόθεση 242/84, θα επανέλθω στις σημαντικές διευκρινίσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή κατά την προφορική διαδικασία.

γ) Η *ολλανδική κυβέρνηση*, η *κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου*, η *γαλλική κυβέρνηση* και η *ιταλική κυβέρνηση* τόνισαν, παρά τη διαφορετική φρασεολογία τους, με τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν στη μία ή και στις δύο υποθέσεις, το γεγονός ότι η κοινή εμπορική πολιτική ως προς τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα έχει παραμείνει ημιτελής, ιδίως δε ότι δεν εμφανίζει ενιαίο χαρακτήρα. Το άρθρο 115 μπορεί να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται, εφόσον η κοινή εμπορική πολιτική ως προς τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα παραμένει ημιτελής (Γαλλία και Ιταλία) και/ή δεν εμφανίζει ακόμη ενιαίο χαρακτήρα (Κάτω Χώρες και Ηνωμένο Βασίλειο).

Η *γαλλική κυβέρνηση* παρατηρεί ακόμη σχετικά ότι κατά την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 1976 στην υπόθεση Donckerwolcke (υπόθεση 41/76, Jurispr. 1976, σ. 1921), εφόσον η εμπορική πολιτική παραμένει ημιτελής, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν εθνικά μέτρα εμπορικής πολιτικής « υπό τον όρο ότι η Κοινότητα τους έχει δώσει ειδική προς αυτό άδεια ».

Η *κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* τονίζει ακόμη, με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσε στην υπόθεση 242/84, ότι ο κανονισμός 3589/82 δεν καθιερώνει ενιαία εμπορική πολιτική, εφόσον προβλέπει την κατανομή της κοινοτικής ανώτατης ποσότητας σε εθνικές υποποσοστώσεις βάσει των αναγκών των εθνικών αγορών και όχι σε συνάρτηση με τις ανάγκες της κοινοτικής αγοράς ως συνόλου. Όσο εξακολουθήσει να υπάρχει αυτό το σύστημα θα υπάρχουν διαφορές μεταξύ των μέτρων εμπορικής πολιτικής των κρατών μελών, η προστασία των οποίων θα επιτυγχάνεται με την εφαρμογή του άρθρου 115. Με την απάντηση που έδωσε στα ερωτήματα του Δικαστηρίου, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επεξήγησε περαιτέρω την άποψή της βάσει της απόφασης Donckerwolcke, υποστήριξε δε ότι δεν πρόκειται να υπάρξει κοινή εμπορική πολιτική που να βασίζεται σε ενιαίες αρχές παρά μόνο όταν τα εμπορεύματα θα υπόκεινται στις ίδιες τελωνειακές και εμπορικές προϋποθέσεις εισαγωγής, ανεξάρτητα από το κράτος στο οποίο

το εμπόρευμα τίθεται σε ελεύθερη κυκλοφορία, δηλαδή « όταν, αφενός μεν, οι δασμοί και οι άλλοι όροι για την εισαγωγή στην Κοινότητα θα είναι ίδιοι σε όλα τα κράτη μέλη, αφετέρου δε, θα υπάρχει μία και μοναδική κοινοτική αγορά των εν λόγω εμπορευμάτων ». Αυτό συμβαίνει, κατά τη βρετανική κυβέρνηση, για τα περισσότερα βιομηχανικά προϊόντα.

Αντίθετα, δεν υπάρχει ενιαία πολιτική για τα προϊόντα για τα οποία προβλέπονται ειδικοί κανόνες και ποσοστώσεις που βασίζονται στην ύπαρξη διαφορετικών αγορών στο εσωτερικό της Κοινότητας. Οι ποσοστώσεις αυτές οφείλονται στο γεγονός ότι η προϋπάρχουσα εθνική εμπορική πολιτική έχει αναληφθεί από την Κοινότητα ή στο γεγονός ότι η Κοινότητα θεσπίζει περιφερειακά μέτρα διασφαλίσεως. Ως παράδειγμα για την πρώτη περίπτωση η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αναφέρει τα μέτρα που σημειώνονται με αστερίσκο στο παράρτημα Ι του κανονισμού 288/82. Παράδειγμα από τη δεύτερη περίπτωση είναι ο περιορισμός που επιβλήθηκε το 1984 στις εισαγωγές στη Γαλλία ρολογιών quartz προελεύσεως Χονγκ Κονγκ. Εφόσον υφίστανται μέτρα της πρώτης ή της δεύτερης κατηγορίας, ενδείκνυται η προσφυγή στο άρθρο 115 της Συνθήκης προκειμένου να αποφευχθεί η μη επίτευξη του σκοπού τους.

Το ίδιο περιεχόμενο έχει και η απάντηση που έδωσε η *ολλανδική κυβέρνηση* στα ερωτήματα του Δικαστηρίου.

Η *ιταλική κυβέρνηση* ισχυρίζεται ότι από την ανάλυση του κανονισμού 3589/82, ιδίως δε της δέκατης αιτιολογικής σκέψης του, προκύπτει ότι το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό αυτό έχοντας πλήρη γνώση της ιδιαίτερης κατάστασης που επικρατούσε στην κοινοτική αγορά κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και για το λόγο αυτό προέβλεψε τη βαθμιαία και προοδευτική εφαρμογή της κοινής εμπορικής πολιτικής στον τομέα αυτό.

Κατά την ιταλική κυβέρνηση, η κατανομή σε εθνικές υποποσοστώσεις δεν αποφασίστηκε μόνο για διοικητικούς λόγους, αλλά ελήφθησαν υπόψη σχετικά και οι οικονομικές ανάγκες των διαφόρων κρατών μελών, η ιδιαίτερη ευαισθησία της κοινοτικής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και οι διαφορές των προϋποθέσεων στις οποίες υπόκεινται οι εισαγωγές στα διάφορα κράτη μέλη.

Τέλος, η *ολλανδική κυβέρνηση* και η *κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* εξήγησαν για ποιο λόγο θεωρούν, αντίθετα από την Tezi, ότι τα άρθρα 5 και 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 3589/82 δεν αποτελούν πραγματικές εναλλακτικές λύσεις έναντι του άρθρου 115 και δεν καθιστούν επομένως περιττή την εφαρμογή του άρθρου αυτού.

δ) *Τα ερωτήματα του Δικαστηρίου*

Χάριν πληρότητας θα ήθελα να υπενθυμίσω τα ερωτήματα που έθεσε το Δικαστήριο στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη στις 26 Μαρτίου 1985 (τις απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά συνόψισα παραπάνω):

« Με τις παρατηρήσεις σας υποστηρίζετε ότι το σύστημα που καθιέρωσε ο κανονισμός 3589/82 δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως κοινή εμπορική πολιτική. Παρακαλούμε να διευκρινίσετε τα εξής:

— Σε τι θα συνίστατο ένα σύστημα που κατά τη γνώμη σας θα έπρεπε να χαρακτηριστεί ως κοινή εμπορική πολιτική κατά την έννοια του άρθρου 113 της Συνθήκης ΕΟΚ;

— Υπάρχει κανένα σύστημα με τα χαρακτηριστικά αυτά σε άλλους εμπορικούς τομείς εκτός από τον τομέα των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων; Αν ναι, σε ποιους τομείς;

— Υπό ποιες προϋποθέσεις θα μπορούσε να γίνει λόγος για τέτοια ομοιομορφία των μέτρων εμπορικής πολιτικής που εφαρμόζονται στο έδαφος των διαφόρων κρατών μελών ώστε να γίνεται περιττή η προσφυγή στο άρθρο 115 της Συνθήκης ΕΟΚ; »

3.3. *Η ερμηνεία του άρθρου 115 της Συνθήκης ΕΟΚ*

α) Η ερμηνεία που δίνει η *Tezi* στο άρθρο 115 απορρέει σαφώς από την άποψή της ότι, εφόσον σε ένα συγκεκριμένο τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής η Κοινότητα έχει ασκήσει την αποκλειστική δικαιοδοσία που διαθέτει βάσει του άρθρου 113 της Συνθήκης ΕΟΚ, το άρθρο 115 δεν μπορεί πλέον να εφαρμοστεί στον ίδιο τομέα, οπότε η Επιτροπή δεν μπορεί πλέον να δώσει στα κράτη μέλη βάσει του άρθρου αυτού την άδεια να λάβουν μέτρα προστασίας. Στη δική της οπτική, η ερμηνεία που δίνει στο άρθρο 113 και στον κανονισμό 3589/82, την οποία εξέθεσα παραπάνω, είναι επομένως καθοριστική και για τις δύο υποθέσεις. Με την απάντησή της όμως στην υπόθεση 59/84, πρόσθεσε, μετά την υποβολή του υπομνήματος αντικρούσεως της Επιτροπής, ότι αμφισβητεί το ότι η ύπαρξη και μόνο της κατανομής της κοινοτικής ποσόστωσης σε εθνικές υποποσοστώσεις αρκεί για να εφαρμοστεί το άρθρο 115. Η Tezi παρατηρεί στο σημείο αυτό ότι τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη για να συμμορφωθούν προς τις εθνικές υποποσοστώσεις που έχει καθορίσει η Επιτροπή δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να εξομοιωθούν προς «λαμβανόμενα κατά την παρούσα Συνθήκη μέτρα εμπορικής πολιτικής από τα κράτη μέλη», για τα οποία και μόνο η Επιτροπή μπορεί να δώσει άδεια σύμφωνα με το άρθρο 115. Πράγματι, τα εθνικά μέτρα για την εφαρμογή των εθνικών υποποσοστώσεων που καθορίζει η Κοινότητα δεν εμφανίζουν διαφορές που θα μπορούσαν να προκαλέσουν οικονομικές δυσχέρειες που θα δικαιολογούσαν τη λήψη αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 115.

Στην υπόθεση 59/84 η Tezi ισχυρίστηκε ακόμα ότι η Επιτροπή, όταν εξέδωσε την απόφαση για την παροχή της άδειας στη συγκεκριμένη υπόθεση, δεν τήρησε από πολλές απόψεις τους όρους που προβλέπει το άρθρο 115.

Πρώτον, η Επιτροπή έδωσε στις χώρες της Benelux την άδεια να λάβουν μέτρα προστασίας για μια ευρύτατη κατηγορία προϊόντων (την κατηγορία 6 του παραρτήματος IV του κανονισμού 3589/82), ενώ θα έπρεπε, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που το αιτούν κράτος μέλος υποχρεούται να παράσχει στην Επιτροπή κατ' εφαρμογή της προαναφερθείσας αποφάσεως 80/47/ΕΟΚ της 20ής Δεκεμβρίου 1979, να καλέσει την ολλανδική κυβέρνηση να προσδιορίσει τα προϊόντα για τα οποία ζητούσε τα μέτρα προστασίας. Η Tezi τονίζει επίσης ότι οι άδειες εισαγωγής που είχε ζητήσει από τις ολλανδικές αρχές αφορούσαν μια πολύ πιο περιορισμένη ομάδα προϊόντων από ό, τι η κατηγορία 6, για την οποία η Επιτροπή έδωσε τη σχετική άδεια.

Δεύτερον, η Tezi αμφισβητεί την ύπαρξη οικονομικών δυσχερειών που δικαιολογούσαν την άδεια για τη λήψη μέτρων προστασίας. Η Tezi παρατηρεί ότι η μείωση των θέσεων εργασίας στην κλωστοϋφαντουργική βιομηχανία ανδρικών και γυναικείων εσωρούχων, στην οποία αναφέρεται η αίτηση της ολλανδικής κυβέρνησης, δεν αφορά κατ' ανάγκη τους κατασκευαστές ανδρικών και παιδικών βαμβακερών παντελονιών, προϊόντων που καταλέγονται μεταξύ αυτών που η Tezi είχε την πρόθεση να εισαγάγει στις Κάτω Χώρες.

β) Η *Επιτροπή* θεωρεί αντίθετα, όπως έχω ήδη αναφέρει, ότι το άρθρο 115 μπορεί να εφαρμοστεί ακόμα και στην περίπτωση συστημάτων παράλληλων εναρμονισμένων μέτρων (τα οποία έχουν ληφθεί βάσει στοιχείων που αφορούν την κατάσταση της εθνικής βιομηχανίας και της εθνικής αγοράς και αποτελούν έτσι ένα ενιαίο σύνολο βάσει του οποίου η Επιτροπή μπορεί να διεξαγάγει σε διεθνή κλίμακα διαπραγματεύσεις με τις τρίτες χώρες). Κατά την Επιτροπή, το άρθρο 115 θα παύσει να εφαρμόζεται μόνο όταν τα προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών θα υπόκεινται στις ίδιες τελωνειακές και εμπορικές προϋποθέσεις εισαγωγής, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος στο οποίο θα έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία. Αυτό όμως δεν συμβαίνει όταν πρόκειται για

σύστημα που βασίζεται στην κατανομή μιας κοινοτικής ποσόστωσης σε εθνικές ποσοστώσεις και που έχει επομένως ως συνέπεια την ύπαρξη διαφορών μεταξύ των μέτρων που εφαρμόζονται στα διάφορα κράτη μέλη. Οι διαφορές αυτές μπορούν να δικαιολογήσουν, κατά την Επιτροπή, την εφαρμογή του άρθρου 115.

Κατά την άποψη της Επιτροπής, η εφαρμογή του άρθρου 115 δεν αποκλείεται από τη φύση του συστήματος που καθιέρωσε για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα ο κανονισμός 3589/82. Πράγματι, οι εισαγωγές των προϊόντων αυτών δεν υπόκεινται σε ενιαίο καθεστώς, αφού η κοινοτική ποσόστωση κατανέμεται μεταξύ των κρατών μελών. Η δέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 3589/82 επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η κοινή εμπορική πολιτική στον τομέα αυτό έχει παραμείνει ημιτελής.

Κατά την Επιτροπή, η εφαρμογή του άρθρου 115 δεν αποκλείεται από το γεγονός ότι ο κανονισμός 3589/82 προβλέπει στο άρθρο 7 τη δυνατότητα προσαρμογής της κατανομής των εθνικών ποσοστώσεων προκειμένου να ληφθεί υπόψη η εξέλιξη των εμπορικών ρευμάτων. Πράγματι, η διάταξη αυτή αφορά μόνο τις άμεσες εισαγωγές και δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε περίπτωση κατά την οποία όλες οι εθνικές ποσοστώσεις έχουν ήδη σχεδόν εξαντληθεί, όπως εν προκειμένω.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή προτείνει να δοθεί η εξής απάντηση στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην υπόθεση 242/84:

1) Το άρθρο 115 έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται στο εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, καθόσον το καθεστώς που έχει θεσπίσει η Κοινότητα στον τομέα αυτό προκαλεί διαφορές μεταξύ των μέτρων εμπορικής πολιτικής των κρατών μελών.

2) Οι διαφορές αυτές προκύπτουν από την κατανομή των κοινοτικών ανώτατων ποσοτήτων μεταξύ των κρατών μελών, η οποία προβλέπεται στο παράρτημα IV του κανονισμού 3589/82.

Με την ανταπάντησή της στην υπόθεση 59/84, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι μπορεί να παρέχει άδεια για μέτρα προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 115 τόσο στην περίπτωση κατά την οποία τα μέτρα εμπορικής πολιτικής, η ματαίωση της εκτελέσεως των οποίων λόγω εκτροπών του εμπορίου πρέπει να αποφευχθεί, έχουν ληφθεί ανεξάρτητα από τα κράτη μέλη, όσο και στην περίπτωση κατά την οποία τα μέτρα αυτά έχουν ληφθεί από την Κοινότητα και στη συνέχεια έχουν εκτελεστεί από κάποιο κράτος μέλος. Η διάκριση στην οποία προβαίνει η Tezi μεταξύ των δύο αυτών περιπτώσεων είναι κατά την Επιτροπή αβάσιμη, αφού πρόκειται για τα ίδια ουσιαστικά μέτρα.

Όσον αφορά τον επικουρικό λόγο που επικαλέστηκε η Tezi και σύμφωνα με τον οποίο η άδεια που χορηγήθηκε στην υπόθεση 59/84 έχει υπερβολικά εκτεταμένο καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής, η Επιτροπή τονίζει τα εξής: ούτε από το άρθρο 115 ούτε από την απόφαση 80/47/ΕΟΚ συνάγεται το συμπέρασμα ότι η απόφαση που λαμβάνεται βάσει του άρθρου 115 πρέπει να περιορίζεται στην ανάλυση της κατάστασης του είδους των προϊόντων που αναφέρονται στις αιτήσεις αδειών εισαγωγής. Κατά την Επιτροπή, τίποτα δεν την εμποδίζει να εξακριβώσει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για να δώσει την άδεια βάσει του άρθρου 115 για μέτρο προστασίας ολόκληρης κατηγορίας προϊόντων, οπότε η υποβολή ορισμένου αριθμού αιτήσεων αδειών εισαγωγής δεν είναι παρά ένα μόνο κριτήριο μεταξύ πολλών άλλων.

Όσον αφορά τις οικονομικές δυσχέρειες που δικαιολογούσαν τη λήψη της επίδικης απόφασης για την παροχή της άδειας, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η παραγωγή των χωρών της Benelux βρισκόταν σε κάμψη κατά το χρόνο των περιστατικών της υπόθεσης, ότι οι εισαγωγές από τις τρίτες χώρες βρίσκονταν σε αύξηση, ότι η ποσόστωση της Benelux για προϊόντα καταγωγής Μακάο είχε στην ουσία εξαντληθεί και ότι οι εισαγωγές προϊόντων που είχαν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε άλλα κράτη μέλη υπερέβαιναν την ποσόστωση

αυτή κατά 43 %. Η Επιτροπή προσθέτει ακόμη ότι οι τιμές των προϊόντων καταγωγής Μακάο ήταν κατώτερες κατά 50 % από τις τιμές των ομοειδών προϊόντων που παράγονταν στις χώρες της Benelux και ότι η μείωση των θέσεων εργασίας που είχε σημειωθεί στο σχετικό τομέα από το 1980, μόνο στις Κάτω Χώρες, ήταν πολύ μεγάλη.

Κατά την Επιτροπή, εν προκειμένω συνέτρεχαν επομένως οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του άρθρου 115.

γ) Οι *κυβερνήσεις* των *Κάτω Χωρών*, του *Ηνωμένου Βασιλείου*, της *Γαλλίας* και της *Ιταλίας* θεωρούν, παρά τη διαφορετική διατύπωση των απόψεών τους, ότι ένα μέτρο κοινής εμπορικής πολιτικής σαν τον κανονισμό 3589/82 δεν αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 115, λόγω των μη ομοιόμορφων συνεπειών του για όλα τα κράτη μέλη.

Οι σχεδόν ταυτόσημες απαντήσεις όμως που οι κυβερνήσεις της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου πρότειναν να δοθούν στα προδικαστικά ερωτήματα περιέχουν ένα ενδιαφέρον στοιχείο σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 115. Οι απαντήσεις αυτές έχουν ως εξής:

— Τα άρθρα 113 και 115 της Συνθήκης ΕΟΚ, αν εξεταστούν σε συνδυασμό μεταξύ τους, πρέπει να ερμηνευτούν υπό την έννοια ότι η Επιτροπή διαθέτει ακόμη τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 115 στο πεδίο του διεθνούς εμπορίου κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, ακόμα και μετά τη σύναψη της Συμφωνίας περί του διεθνούς εμπορίου των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (Διακανονισμός Πολυϊνών) και μετά την έκδοση του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου.

— Το άρθρο 115 της Συνθήκης ΕΟΚ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η έκφραση «μέτρα εμπορικής πολιτικής λαμβανόμενα κατά την παρούσα Συνθήκη από τα κράτη μέλη» αφορά και την κατανομή των κοινωνικών ανώτατων ποσοτήτων μεταξύ των κρατών μελών, η οποία προβλέπεται στο παράρτημα IV του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου.

4. Προτάσεις στην υπόθεση 242/84

4.1. *Τα προδικαστικά ερωτήματα και η γενικότερη σημασία τους*

Υπενθυμίζουμε τα ερωτήματα που υπέβαλε το παραπέμπον δικαστήριο στην υπόθεση 242/84:

1) Τα άρθρα 113 και 115 της Συνθήκης, αν εξεταστούν σε συνδυασμό μεταξύ τους, έχουν την έννοια ότι η Επιτροπή εξακολουθεί, μετά τη σύναψη της Συμφωνίας σχετικά με το διεθνές εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (Διακανονισμός Πολυϊνών) και μετά την έκδοση του κανονισμού (ΕΟΚ) 3589/82 του Συμβουλίου να διαθέτει εξουσία εφαρμογής του άρθρου 115 στον τομέα του διεθνούς εμπορίου κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: το άρθρο 115 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι η έκφραση «λαμβανομένων κατά την παρούσα Συνθήκη μέτρων εμπορικής πολιτικής από τα κράτη μέλη» μπορεί επίσης να αναφέρεται στην κατανομή των κοινοτικών ανώτατων ποσοτήτων μεταξύ των κρατών μελών, την οποία προβλέπει το παράρτημα IV του κανονισμού (ΕΟΚ) 3589/82 του Συμβουλίου;

Τα ερωτήματα αυτά επομένως, τα οποία παίζουν πρωταρχικό επίσης ρόλο στην υπόθεση 59/84, έχουν πολύ γενικό χαρακτήρα. Παρά το γεγονός ότι αφορούν κυρίως την αγορά των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, με αυτά ζητείται ιδιαίτερα η ερμηνεία, όπως αναφέραμε ήδη, των άρθρων 113 και 115 της Συνθήκης ΕΟΚ, ερμηνεία που θα μπορούσε να είναι επίσης σημαντική για την εφαρμογή των άρθρων αυτών και σε άλλες υποθέσεις, είτε σχετικά με τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα είτε όχι. Αυτό συνάγεται και από όλες τις

έγγραφες παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο και τις οποίες συνόψισα παραπάνω. Το ενδιαφέρον των δύο υποθέσεων που εξετάζουμε σήμερα ενισχύεται σαφώς από το γεγονός ότι εκτός από την ολλανδική κυβέρνηση, η οποία έχει και άμεσο συμφέρον, εξέφρασαν την άποψή τους σχετικά με τα γενικότερα ερμηνευτικά προβλήματα, είτε στη μία είτε και στις δύο υποθέσεις, και οι κυβερνήσεις τριών από τα μεγάλα κράτη μέλη.

Πριν επομένως εξετάσουμε τα ειδικότερα ερμηνευτικά προβλήματα στις σημερινές υποθέσεις, θα εξετάσουμε κατ' αρχάς τα γενικότερα ερμηνευτικά ζητήματα που έθεσε σχετικά με τα άρθρα 113 και 115 το παραπέμπον δικαστήριο.

Κατ' αρχάς θα εξετάσουμε τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τα άρθρα αυτά. Λόγω όμως των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν τόσο εγγράφως όσο και προφορικώς κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, θα προσθέσω και ορισμένα γενικά προσωπικά μου συμπεράσματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 113 και 115. Κατόπιν αυτών θα προχωρήσω στην εξέταση των ειδικών προβλημάτων που προκύπτουν εν προκειμένω από το Διακανονισμό Πολυϊνών και από τον κανονισμό 3589/82 του Συμβουλίου.

4.2. *Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τα άρθρα 113 και 115*

4.2.1. Η απόφαση Donckerwolcke

Και στις δυο υποθέσεις έγινε επανειλημμένα επίκληση κυρίως της απόφασης Donckerwolcke (υπόθεση 41/76, Jurispr. 1976, σ. 1921). Στο σημείο αυτό η Tezi επισήμανε ορθά ότι από την υπόθεση εκείνη συνάγεται ότι η Κοινότητα δεν είχε κάνει ακόμα χρήση της εξουσίας που έχει βάσει του άρθρου 113 να λάβει ειδικά μέτρα εμπορικής πολιτικής στον οικείο τομέα (βλέπε σκέψεις 5, 6 και 10). Μολονότι επομένως το ενδιαφέρον που παρουσιάζει για τις παρούσες υποθέσεις η απόφαση αυτή είναι σχετικό, η απόφαση αυτή περιέχει πάντως ορισμένες σκέψεις που είναι σημαντικές και για τις δύο αυτές υποθέσεις. Στην υπόθεση εκείνη δηλαδή το παραπέμπον δικαστήριο είχε ρωτήσει το Δικαστήριο αν « συμβιβάζονται με τη Συνθήκη τα μέτρα επιτηρήσεως που λαμβάνει μονομερώς το κράτος μέλος της εισαγωγής πριν ακόμα του δοθεί, δυνάμει του άρθρου 115, παράγραφος 1, εδάφιο 2, η άδεια να παρεκκλίνει από τους κανόνες της ενδοκοινοτικής ελεύθερης κυκλοφορίας » (σκέψη 11). Η φύση αυτών των μέτρων επιτηρήσεως προσδιορίζεται στη σκέψη 12. Στη συνέχεια το Δικαστήριο έκρινε (σκέψη 13) ότι « η απάντηση στα ερωτήματα αυτά πρέπει να δοθεί βάσει των διατάξεων της Συνθήκης περί τελωνειακής ενώσεως και των διατάξεων που αφορούν την κοινή εμπορική πολιτική και έχουν στενή συνάφεια με τις πρώτες ». Παρακάτω θα επανέλθω στη σπουδαιότητα που έχει για τις παρούσες υποθέσεις το σημείο αυτό του σκεπτικού, καθώς και τα σημεία 14 ώς 23.

Το περιεχόμενο όμως του κοινοτικού καθεστώτος που εφαρμόζεται στα προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών που τίθενται σε ελεύθερη κυκλοφορία στην Κοινότητα, περιεχόμενο το οποίο προσδιορίζεται στα προαναφερθέντα σημεία του σκεπτικού, εξαρτάται, σύμφωνα με τη σκέψη 24, από την καθιέρωση μιας κοινής εμπορικής πολιτικής. Δεδομένου ότι τα σημεία αυτά του διατακτικού έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στις παρούσες υποθέσεις και έχουν πράγματι, και κατά τη γνώμη μου, μεγάλη σημασία, θα παραθέσω πλήρως τα επόμενα οκτώ σημεία του σκεπτικού:

25) Πράγματι, η εξομοίωση των εμπορευμάτων που βρίσκονται σε « ελεύθερη κυκλοφορία » με τα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών δεν μπορεί να είναι πλήρης παρά μόνο εφόσον τα εμπορεύματα αυτά

υπόκεινται στις ίδιες τελωνειακές και εμπορικές προϋποθέσεις εισαγωγής, ανεξάρτητα από το κράτος στο οποίο τέθηκαν σε ελεύθερη κυκλοφορία.

26) Σύμφωνα με το άρθρο 113 της Συνθήκης, η ενοποίηση αυτή θα έπρεπε να είχε επιτευχθεί κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου και να έχει καθιερωθεί μια κοινή εμπορική πολιτική που να βασίζεται σε ενιαίες αρχές.

27) Το γεγονός ότι η κοινοτική εμπορική πολιτική ήταν ατελής κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου έχει, μαζί με άλλες περιστάσεις, ως συνέπεια να εξακολουθούν να υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών διαφορές στην εμπορική πολιτική ικανές να προκαλέσουν εκτροπές του εμπορίου ή οικονομικές δυσχέρειες σε ορισμένα κράτη μέλη.

28) Το άρθρο 115 καθιστά δυνατή την υπερνίκηση των δυσχερειών αυτών παρέχοντας στην Επιτροπή την εξουσία να δίνει στα κράτη μέλη την άδεια να λαμβάνουν μέτρα προστασίας, ιδίως υπό τη μορφή παρεκκλίσεων από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της Κοινότητας των προϊόντων καταγωγής τρίτων κρατών που έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε ένα από τα κράτη μέλη.

29) Οι παρεκκλίσεις πάντως που επιτρέπονται βάσει του άρθρου 115 πρεπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται στενά, δεδομένου ότι αποτελούν απόκλιση από τις διατάξεις των άρθρων 9 και 30 της Συνθήκης, διατάξεων βασικών για τη λειτουργία της κοινής αγοράς, αλλά και εμπόδιο για την καθιέρωση της κοινής εμπορικής πολιτικής την οποία προβλέπει το άρθρο 113.

30) Υπό το φως ακριβώς της ερμηνείας αυτής πρέπει να εκτιμηθεί το κατά πόσο συμβιβάζονται με τους κανόνες που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Κοινότητας τα «μέτρα επιτηρήσεως» που περιγράφηκαν ανωτέρω.

31) Πρέπει κατ' αρχάς να τονιστεί ότι, όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών, το άρθρο 115 προβλέπει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία στην Κοινότητα των εμπορευμάτων που έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία δεν μπορεί να περιοριστεί παρά μόνο κατόπιν της λήψεως μέτρων εμπορικής πολιτικής από το κράτος της εισαγωγής σύμφωνα με τη Συνθήκη.

32) Δεδομένου ότι όλες οι αρμοδιότητες στον τομέα της εμπορικής πολιτικής έχουν μεταβιβαστεί στην Κοινότητα δυνάμει του άρθρου 113, παράγραφος 1, τα εθνικά μέτρα εμπορικής πολιτικής δεν επιτρέπονται, μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου, παρά μόνο βάσει ειδικής άδειας εκ μέρους της Κοινότητας.

Από τις σκέψεις αυτές συνάγω κυρίως τα εξής συμπεράσματα ως προς τις απόψεις του Δικαστηρίου για τις παρούσες υποθέσεις:

α) Η αναφορά στην προϋπόθεση — που τίθεται στη σκέψη 24 και προσδιορίζεται στη σκέψη 25 — της πραγμάτωσης των αρχών μιας τελωνειακής ενώσεως (όσον αφορά επίσης και τα προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών που έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε ένα από τα κράτη μέλη), οι οποίες απορρέουν κατά τις σκέψεις 14 έως 23 από τη Συνθήκη, και στην προϋπόθεση της καθιέρωσης της κοινής εμπορικής πολιτικής σημαίνει ότι η κοινή αυτή εμπορική πολιτική έπρεπε να έχει υλοποιηθεί κατά το τέλος της μεταβατικής περιόδου, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 7, της Συνθήκης. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και από τη σκέψη 26, καθώς και από το κείμενο του άρθρου 113 το οποίο παραθέτει.

β) Από τις σκέψεις 25 και 26 συνάγεται επίσης ότι σκοπός της κοινής εμπορικής πολιτικής πρέπει να είναι κυρίως η ενοποίηση των τελωνειακών και εμπορικών προϋποθέσεων εισαγωγής. Η κοινή εμπορική πολιτική δεν μπορεί, από τη φύση της, να έχει σκοπό την ενοποίηση των ειδικών εμπορικών προϋποθέ-

σεων, πολύ λιγότερο δε των οικονομικών προϋποθέσεων εισαγωγής, όπως είναι οι διαφορές μεταξύ των τιμών εισαγωγής και των τιμών των εθνικών προϊόντων. Από αυτά συνάγω το συμπέρασμα ότι η έκφραση « εμπορικές προϋποθέσεις εισαγωγής », η οποία χρησιμοποιείται στη σκέψη 25, αφορά μόνο τις προϋποθέσεις εισαγωγής που καθορίζει η Κοινότητα. Θα μπορούσαν δηλαδή να νοούνται ομοιόμορφες προϋποθέσεις όσον αφορά την ποσότητα, την ποιότητα, τις τιμές και τις πιστωτικές προϋποθέσεις.

γ) Στη σκέψη 27 το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι αποτελεί πραγματικό γεγονός το ότι η κοινοτική εμπορική πολιτική δεν είχε ολοκληρωθεί κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, πράγμα που μπορεί να έχει νομικές συνέπειες. Από τη συνέχεια όμως του κειμένου της απόφασης συνάγεται ότι στην απόφαση εκείνη εξετάστηκαν μόνο οι νομικές συνέπειες της διατηρήσεως εθνικών μέτρων εμπορικής πολιτικής τα οποία είχαν ληφθεί μονομερώς. Στην υπόθεση εκείνη το Δικαστήριο δεν εξέτασε τις νομικές συνέπειες μη ενιαίων μέτρων εμπορικής πολιτικής, όπως συμβαίνει εν προκειμένω.

δ) Παρά τα επιχειρήματα που ανέπτυξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, συμφωνώ με την Tezi και θεωρώ ότι οι εξαιρέσεις από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας οι οποίες επιτρέπονται βάσει του άρθρου 115 θεωρούνται και αυτές από το Δικαστήριο, σύμφωνα με τη σκέψη 29, ως εμπόδιο στην καθιέρωση της κοινής εμπορικής πολιτικής που προβλέπει το άρθρο 113. Έχοντας υπόψη τα περιστατικά της υπόθεσης Donckerwolcke, το Δικαστήριο προφανώς εξέτασε ιδιαίτερα τις άδειες που παρέχονται για τη λήψη μέτρων προστασίας σε συνδυασμό με τις διαφορές που υπήρχαν ακόμη μεταξύ των κατ' ιδίαν εθνικών μέτρων εμπορικής πολιτικής. Το κείμενο όμως του σημείου αυτού του σκεπτικού είναι πολύ γενικότερο. Εξάλλου, από τα σημεία 25 και 26 του σκεπτικού έχουμε ήδη συναγάγει το συμπέρασμα ότι — αντίθετα με όσα υποστήριξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση — εν πάση περιπτώσει το Δικαστήριο από το άρθρο 113 και από το όλο σύστημα της Συνθήκης συνάγει την υποχρέωση καθιερώσεως κοινής εμπορικής πολιτικής, δηλαδή όχι μόνο, όπως θεωρεί η Επιτροπή, μιας εμπορικής πολιτικής που να στηρίζεται σε ενιαίες αρχές, αλλά και που να μπορεί να εκδηλώνεται διαφορετικά στα διάφορα κράτη μέλη.

ε) Η άποψη που εξέθεσε το Δικαστήριο στη σκέψη 32 ότι όλες οι αρμοδιότητες ως προς την εμπορική πολιτική έχουν μεταβιβαστεί στην Κοινότητα και ότι τα εθνικά μέτρα εμπορικής πολιτικής δεν επιτρέπονται μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου παρά μόνο βάσει ειδικής αδείας εκ μέρους της Κοινότητας είχε ήδη προηγουμένως εκφραστεί από το Δικαστήριο — όσον αφορά την αποκλειστικότητα των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας — στη γνωμοδότηση 1/75 (Jurispr. 1975, σ. 1355). Ως δικαιολογητικός λόγος της αποκλειστικότητας των αρμοδιοτήτων αυτών προβλήθηκε στη γνωμοδότηση αυτή, στις τρεις πρώτες παραγράφους της σελίδας 1364, « η προοπτική της λειτουργίας της κοινής αγοράς », η οποία είναι « προφανώς ασυμβίβαστη » με την ύπαρξη παράλληλων αρμοδιοτήτων των κρατών μελών. Η τρίτη παράγραφος της σελίδας 1364 επιβεβαιώνει το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα παραπάνω, δηλαδή ότι το Δικαστήριο κρίνει ότι είναι αναγκαίο οι εμπορικοί όροι (στην υπόθεση εκείνη οι πιστωτικοί όροι) για τις επιχειρήσεις στην Κοινότητα να είναι ακριβώς οι ίδιες προκειμένου να αποφευχθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

4.2.2. Άλλες σχετικές αποφάσεις

Στην υπόθεση Cayrol (υπόθεση 52/77, Jurispr. 1977, σ. 2261), επρόκειτο, αντίθετα από ό, τι στην υπόθεση Donckerwolcke, για ένα κοινοτικό καθεστώς εισαγωγών δυνάμει εμπορικής συμφωνίας που είχε συναφθεί με τρίτη χώρα (σκέψη 8) και είχε υποβληθεί το ερώτημα αν το γεγονός αυτό απέκλειε την εφαρμογή του άρθρου 115. Δεδομένου όμως ότι εκείνο το

κοινοτικό καθεστώς και η εμπορική συμφωνία που αποτελούσε τη βάση του επέτρεπαν σαφώς, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ύπαρξη αυτόνομων συμπληρωματικών εθνικών μέτρων, το Δικαστήριο δεν χρειάστηκε να εξετάσει το ζήτημα αυτό. Στο σημείο αυτό το Δικαστήριο περιορίστηκε να διαπιστώσει ότι « από τα ανωτέρω προκύπτει ότι για την περίοδο από 1ης Ιουλίου μέχρι 31ης Δεκεμβρίου τα επιτραπέζια σταφύλια δεν υπέκειντο σε κοινοτικό καθεστώς εισαγωγής λόγω του οποίου να μην μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω το άρθρο 115 » (σκέψη 25). Από το σημείο αυτό του σκεπτικού δεν είναι δυνατό κατά τη γνώμη μου να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, αν τα επιτραπέζια σταφύλια υπέκειντο σε κοινοτικό καθεστώς εισαγωγής κατά την περίοδο αυτή, τότε αυτόματα δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί πλέον το άρθρο 115. Νομίζω ότι το πρόβλημα αυτό δεν επιλύθηκε στην απόφαση εκείνη.

Αντικείμενο της Διατάξεως που εξέδωσε ο πρόεδρος του Δικαστηρίου κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων την 1η Φεβρουαρίου 1984 στην υπόθεση Ilford (υπόθεση 1/84 R, Συλλογή 1984, σ. 423) ήταν επίσης μια περίπτωση που δεν διεπόταν από μέτρο εμπορικής πολιτικής της Κοινότητας, εκτός αν το Συμβούλιο έδινε την άδεια για την αυτοτελή παράταση της ισχύος διατάξεων ορισμένων εμπορικών συμφωνιών που είχαν συναφθεί προηγουμένως μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων χωρών. Στη Διάταξη εκείνη το κρίσιμο στοιχείο ήταν ότι η Επιτροπή δεν είχε κατορθώσει να αποδείξει ότι στην Ιταλία υπήρχε (αυτοτελές) εθνικό μέτρο εμπορικής πολιτικής που είχε ληφθεί σύμφωνα με τη Συνθήκη (σκέψεις 11-15).

4.3. *Συμπληρωματικές γενικές παρατηρήσεις*

Στη συνέχεια θα ήθελα να προσθέσω, πέρα από την επισκόπηση της προηγούμενης νομολογίας του Δικαστηρίου και τα προσωπικά μου σχόλια επ' αυτής, τις ακόλουθες γενικές παρατηρήσεις, πριν εξετάσω το ειδικό πρόβλημα που ανακύπτει στις παρούσες υποθέσεις από το Διακανονισμό Πολυϊνών και από τον κανονισμό 3589/82 του Συμβουλίου.

Από τα προηγούμενα σχόλιά μου προκύπτει κατ' αρχάς ότι — αντίθετα απ' όσα ισχυρίστηκε το Ηνωμένο Βασίλειο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση — η καθιέρωση μιας πραγματικά κοινής εμπορικής πολιτικής βάσει του άρθρου 113 και της προηγούμενης νομολογίας του Δικαστηρίου αποτελεί κατά τη γνώμη μου όχι μόνο ένα τελικό ιδανικό και έναν απώτερο σκοπό, αλλά και μια νομική υποχρέωση που έπρεπε να έχει εκτελεστεί από το τέλος της μεταβατικής περιόδου. Όπως δέχτηκε και η Επιτροπή απαντώντας σε ερώτημα που της υπέβαλα κατά την προφορική διαδικασία, από το άρθρο 111 της Συνθήκης προκύπτει επίσης ότι σκοπός της μεταβατικής περιόδου ήταν η καθιέρωση μιας κοινής εμπορικής πολιτικής κατά τη λήξη της περιόδου αυτής. Δεν αρκεί επομένως — αντίθετα από ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή — η κοινή πολιτική να στηρίζεται απλώς σε γενικές αρχές, εφόσον παράγει διαφορετικά αποτελέσματα από κράτος μέλος σε κράτος μέλος. Η Κοινότητα δεν αποτελεί ζώνη ελεύθερων συναλλαγών, αλλά τελωνειακή ένωση με κοινή αγορά παρόμοια με εσωτερική αγορά, χωρίς εμπορικά προσκόμματα και χωρίς άνισους όρους ανταγωνισμού, ακόμη και για τα προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών, εφόσον έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε ένα από τα κράτη μέλη. Αν ορισμένα μέτρα εμπορικής πολιτικής που έχουν ληφθεί μονομερώς από τα κράτη μέλη ή εμφανίζουν διαφορές ανάλογα με τα κράτη μέλη αποβλέπουν στη διαφορετική προστασία της βιομηχανίας των κατ' ιδίαν κρατών μελών, αυτό μπορεί να δημιουργήσει στρεβλώσεις του ανταγωνισμού οι οποίες είναι ανεπίτρεπτες, σύμφωνα με τη γνωμοδότησή σας στην υπόθεση 1/75, ακόμη και σε δευτερεύοντα σημεία, όπως οι πιστωτικοί όροι.

Από το συμπέρασμα όμως αυτό δεν αποκλείεται κατά τη γνώμη μου το γεγονός ότι η κοινοτική εμπορική πολιτική παρέμεινε ατελής, πράγμα που έγινε δεκτό στη σκέψη 27 της

απόφασης Donckerwolcke σχετικά με τη διατήρηση σε ισχύ ορισμένων αυτοτελών εθνικών μέτρων, να πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη μέχρις ορισμένου σημείου και όσον αφορά τις ατέλειες που παρουσιάζουν τα ίδια τα μέτρα της κοινής εμπορικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, από το γεγονός και μόνο ότι η πολιτική αυτή παρέμεινε ατελής δεν παράγονται κατά τη γνώμη μου άμεσα έννομα αποτελέσματα των οποίων να μπορεί να γίνει επίκληση ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Το ζήτημα αν ορισμένα μέτρα εμπορικής πολιτικής μπορούν να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα πρέπει μάλλον να επιλυθεί βάσει του ίδιου του κειμένου των μέτρων αυτών. Από την άποψη αυτή, θεωρώ ότι υπάρχει αναλογία και με την απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαΐου 1985 στην υπόθεση 13/83, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου, σχετικά με την κοινή πολιτική μεταφορών (Συλλογή 1985, σ. 1556). Ομοίως, θεωρώ ότι υπάρχει κάποια αναλογία και με τη νομολογία σχετικά με τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Το γεγονός ότι τα εμπορικά προσκόμματα που απορρέουν από τις διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών και που έρχονται σε αντίθεση με το άρθρο 8, παράγραφος 7, δεν έχουν ακόμη καταργηθεί με την εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων βάσει του άρθρου 100 δεν οδήγησε π.χ. ποτέ το Δικαστήριο να κρίνει ότι δεν μπορούσε να εφαρμοστεί πλέον το άρθρο 36. Αντίθετα, το άρθρο αυτό ερμηνεύεται στη νομολογία στενότερα μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

Δεν συμφωνώ πάντως με την επιχειρηματολογία που ανέπτυξε ιδιαίτερα η γαλλική κυβέρνηση κατά την προφορική διαδικασία και δεν νομίζω ότι το γεγονός ότι η κοινοτική εμπορική πολιτική έχει παραμείνει ημιτελής, όπως έχει γίνει δεκτό εν προκειμένω, έχει αυτόματα ως συνέπεια ότι μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 115, εδάφια 1 και 2. Η εφαρμογή αυτής της ρήτρας διασφαλίσεως επηρεάζει πράγματι άμεσα το ενδοκοινοτικό εμπόριο, πράγμα που δεν συμβαίνει όταν πρόκειται για μέτρο της κοινής εμπορικής πολιτικής που διαφοροποιείται ανάλογα με τα κράτη μέλη και εφαρμόζεται από τα τελευταία αυτά. Το άρθρο 115 πρέπει επομένως να ερμηνεύεται βάσει του γράμματός του και της θέσης που κατέχει στο όλο το σύστημα της Συνθήκης.

Όσον αφορά το γράμμα, συμφωνώ καταρχήν με την Επιτροπή και θεωρώ ότι από την παράγραφο 2 προκύπτει ότι λαμβάνεται υπόψη η πιθανότητα να πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 115 σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη και μετά τη μεταβατική περίοδο. Τέτοιες περιπτώσεις θα μπορούσαν για παράδειγμα να είναι οι διμερείς εμπορικές συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών και των χωρών κρατικού εμπορίου, οι οποίες αρνούνται να συνάψουν εμπορική συμφωνία με την ίδια την Κοινότητα. Η προαναφερθείσα διάταξη στην υπόθεση Ilford δείχνει όμως σαφώς ότι τέτοιες διμερείς εμπορικές συμφωνίες υπάρχουν και με άλλες τρίτες χώρες, στην υπόθεση εκείνη με την Ιαπωνία. Δεδομένου ότι οι διμερείς αυτές συμφωνίες μπορούν να εμφανίζουν διαφορές λόγω της φύσης τους, παρά την ύπαρξη ενός κοινοτικού συστήματος ελέγχου, είναι δυνατόν να έχουν ως συνέπεια διαφορές κατά την έννοια του άρθρου 115, πρώτο εδάφιο. Ακόμη και αν το άρθρο 115, παράγραφος 1, ερμηνευτεί στενά, όπως στη σκέψη 29 της απόφασης Donckerwolcke, θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η χορήγηση άδειας για τη λήψη μέτρων προστασίας υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Αντίθετα, δυσκολεύομαι πολύ να καταλάβω την επιχειρηματολογία που ανέπτυξαν η Επιτροπή και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών στην παρούσα διαδικασία, σύμφωνα με την οποία η εφαρμογή του άρθρου 115 θα μπορούσε να δικαιολογηθεί και από διαφορές στην εμπορική πολιτική οι οποίες δημιουργήθηκαν από την ίδια την Κοινότητα. Επομένως, η Κοινότητα είναι ελεύθερη να επιτρέψει και άλλες παρεκκλίσεις από τα άρθρα 9 και 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, τα οποία στη σκέψη 29 της απόφασης Donckerwolcke χαρακτηρίζονται πολύ ορθά ως θεμελιώδεις διατάξεις. Κατά τη γνώμη μου, αφού το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα σκέψη επιβάλλει τη στενή ερμηνεία του άρθρου 115, δεν επιτρέπεται να γίνει δεκτό

ότι το πρώτο εδάφιο δεν αφορά μόνο την « εκτέλεση των λαμβανομένων κατά την παρούσα Συνθήκη μέτρων εμπορικής πολιτικής από τα κράτη μέλη », αλλά και τα « μέτρα εμπορικής πολιτικής που λαμβάνει κάθε κράτος μέλος ή η *ίδια* η Κοινότητα για την εφαρμογή της παρούσας Συνθήκης ». Νομίζω ότι η διασταλτική αυτή τελεολογική ερμηνεία του άρθρου 115 είναι ασυμβίβαστη με την υποχρέωση στενής ερμηνείας που έχει επιβάλει το Δικαστήριο. Νομίζω ότι η δυνατότητα αυτή της Κοινότητας να επιτρέψει στα κράτη μέλη να δημιουργούν νέα εμπορικά προσκόμματα (με την άδεια της Επιτροπής) είναι επίσης ασυμβίβαστη με το σύστημα της Συνθήκης και ιδιαίτερα με τους κανόνες standstill που περιέχει. Θα ήθελα για παράδειγμα να αναφερθώ, επ' ευκαιρία των εκκρεμουσών υποθέσεων, ιδιαίτερα στα άρθρα 31 και 32 της Συνθήκης. Μόνον ο τίτλος II της Συνθήκης, που αφορά τη γεωργία, επιτρέπει (άρθρο 38, παράγραφος 2) παρεκκλίσεις από τους κανόνες αυτούς και από άλλες διατάξεις σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

Συνεπώς, νομίζω ότι πρέπει επίσης να απορριφθεί η άποψη που ανέπτυξε η Επιτροπή κατά την προφορική διαδικασία, δηλαδή ότι, αν το Δικαστήριο κρίνει ότι το άρθρο 115 δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις αυτές, αυτό θα υποχρέωνε το Συμβούλιο να επιτρέψει, το ίδιο πλέον, τέτοια εμπορικά προσκόμματα. Αντίθετα με το άρθρο 38, παράγραφος 2, το άρθρο 113 όπως είδαμε δεν παρέχει έρεισμα για παρεκκλίσεις από τις διατάξεις της Συνθήκης που είναι θεμελιώδεις για τη λειτουργία της κοινής αγοράς.

4.4. *Οι ιδιαίτερες πλευρές της υπόθεσης 242/84*

Στην υπόθεση 242/84 το ερώτημα είναι διπλό, και συγκεκριμένα αν η Επιτροπή διαθέτει ακόμα, μετά τη σύναψη του Διακανονισμού Πολυϊνών και την έκδοση του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου, εξουσία εφαρμογής του άρθρου 115 στον τομέα του διεθνούς εμπορίου κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν το άρθρο 115 της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η έκφραση « μέτρα εμπορικής πολιτικής λαμβανόμενα κατά την παρούσα Συνθήκη από τα κράτη μέλη » μπορεί επίσης να αφορά την κατανομή των κοινοτικών ανώτατων ποσοτήτων μεταξύ των κρατών μελών, η οποία προβλέπεται στο παράρτημα IV του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου.

Για τους λόγους τους οποίους ανέπτυξαν κυρίως οι κυβερνήσεις των Κάτω Χωρών και του Ηνωμένου Βασιλείου και βάσει των γενικών παρατηρήσεων που έκανα παραπάνω, νομίζω ότι η Κοινότητα έχει καταρχήν την εξουσία να κατανέμει την κοινοτική ανώτατη ποσότητα που συμφωνήθηκε με τρίτη χώρα σε εθνικές ποσοστώσεις. Στην απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1983, που αφορούσε την κατανομή μιας συνολικής δασμολογικής ποσόστωσης σε εθνικές ποσοστώσεις (« απόφαση για το ρούμι »), υπόθεση 218/82, Συλλογή 1983, σ. 4063), το Δικαστήριο έκρινε ότι η κατανομή αυτή δεν ήταν καταρχήν αντίθετη με το κοινοτικό δίκαιο. Το Δικαστήριο όμως πρόσθεσε στη σκέψη 13 ότι, αν η επίμαχη διάταξη περιελάμβανε « απαγόρευση εξαγωγής από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τα άλλα κράτη μέλη, αυτό θα αντέκειτο πράγματι στις διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων· κατά συνέπεια, μολονότι υπό ορισμένες περιστάσεις η κατανομή μιας συνολικής δασμολογικής ποσόστωσης σε εθνικές ποσοστώσεις μπορεί να συμβιβάζεται με τη Συνθήκη, όπως αναγνώρισε το Δικαστήριο, αυτό εξαρτάται από τη ρητή προϋπόθεση ότι δεν θίγεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που αποτελούν τμήμα της ποσόστωσης από τότε που επετράπη η ελεύθερη κυκλοφορία τους στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη ». Η περιοριστική προϋπόθεση που τίθεται με τη σκέψη αυτή θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να ισχύσει a fortiori για την κατα-

νομή μιας συνολικής ανώτατης ποσότητας σε εθνικές ποσοστώσεις. Η κατανομή αυτή πάντως δεν μου φαίνεται καταρχήν αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο.

4.5. *Τελικό συμπέρασμα στην υπόθεση 242/84*

Κατά τη συζήτηση που είχα μαζί της κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή αναγνώρισε τελικά ότι η έκφραση « σημαντικές διαφορές που υφίστανται ακόμη μεταξύ των όρων εισαγωγής των εν λόγω προϊόντων στα κράτη μέλη » δεν μπορεί να αφορά παρά μόνο τις διαφορές μεταξύ των εθνικών μέτρων που υφίσταντο τότε. Αυτό είναι λογικό. Ένας κανονισμός σαν τον επίμαχο, ο οποίος προβαίνει σε διαφοροποίηση ανάλογα με τις ανάγκες του εφοδιασμού της αγοράς, δύσκολα θα μπορούσε να δικαιολογήσει την ανάγκη της βαθμιαίας ενοποίησης των όρων εισαγωγής αναφερόμενος στη διαφοροποίηση που καθιερώνει ο ίδιος. Ως παράδειγμα διαφορετικού εθνικού συστήματος αναφέρθηκε στην επ' ακροατηρίου συζήτηση κυρίως το υφιστάμενο βρετανικό σύστημα. Νομίζω ότι το σημείο αυτό είναι επίσης σημαντικό για την ερμηνεία του άρθρου 115, αφού έτσι γίνεται σαφές ότι η εφαρμογή της διάταξης αυτής στον εν λόγω τομέα δεν πρέπει να αποκλειστεί εκ των προτέρων, ακόμη και στην περίπτωση της στενής ερμηνείας του άρθρου αυτού, την οποία υποστηρίζω. Η εφαρμογή όμως αυτή αποκλείεται στις Κάτω Χώρες, δεδομένου ότι ο ισχύων Inen Uitvoerwet (νόμος περί εισαγωγών και εξαγωγών) δεν πρέπει να θεωρηθεί, σύμφωνα με την απάντηση που έδωσε η ολλανδική κυβέρνηση σε ερώτημα που της υπέβαλα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ως αυτοτελές μέτρο εμπορικής πολιτικής κατά την έννοια του άρθρου 115, αλλά ως σύστημα για την εφαρμογή της κοινής εμπορικής πολιτικής.

Κατόπιν της αναλύσεως που έκανα στην προηγούμενη νομολογία του Δικαστηρίου, θεωρώ ότι είναι περιττό να προχωρήσω σε λεπτομερή εξέταση των οικονομικής φύσεως επιχειρημάτων που προέβαλαν πολλές κυβερνήσεις για να στηρίξουν τις απόψεις τους, δηλαδή ότι η διαφοροποιημένη εμπορική πολιτική πρέπει επίσης να μπορεί να υποστηριχθεί με την εφαρμογή του άρθρου 115. Το επιχείρημα ιδιαίτερα της γαλλικής κυβέρνησης ότι ειδάλλως θα εξαντλούνταν το σύνολο της κοινοτικής ανώτατης ποσότητας για τις εισαγωγές στις χώρες της Benelux παραγνωρίζει το γεγονός ότι οι εθνικές ποσοστώσεις βασίζονται στις ανάγκες κάθε κράτους μέλους. Αν μάλιστα ληφθούν υπόψη και τα υψηλότερα έξοδα μεταφοράς σε περίπτωση εξαγωγής, είναι προφανές ότι τα προϊόντα που εισάγονται σε ορισμένα κράτη μέλη (εν προκειμένω στην Ιταλία) δεν πρόκειται να επανεξαχθούν στο σύνολό τους σε άλλα κράτη μέλη. Το ενδεχόμενο αυτό είναι ακόμα περισσότερο απίθανο, δεδομένου ότι δεκαπέντε χρόνια μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου οι τιμές των επίμαχων εθνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων δεν εμφανίζουν πλέον μεγάλες διαφορές. Εφόσον εξακολουθούν ακόμα να υπάρχουν τέτοιες διαφορές τιμών για την ίδια ποιότητα προϊόντων, η εφαρμογή του άρθρου 115 δεν θα μπορούσε να εξαλείψει τις δυσχέρειες που προκαλούν οι διαφορές των ενδοκοινοτικών τιμών στη βιομηχανία κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων σε δεδομένο κράτος μέλος. Στην υπόθεση 59/84 θα δούμε ότι στις Κάτω Χώρες οι εισαγωγές των επίμαχων προϊόντων από τα άλλα κράτη μέλη αυξήθηκαν πράγματι περισσότερο από ό, τι οι εισαγωγές από τρίτες χώρες. Τέλος, η εφαρμογή του άρθρου 115 προφανώς δεν θα βοηθούσε ούτε τη βιομηχανία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους να αυξήσει τις εξαγωγές της προς τα άλλα κράτη μέλη.

Κατά συνέπεια, προτείνω τελικά στο Δικαστήριο, βάσει της παραπάνω αναλύσεως της νομολογίας του Δικαστηρίου, να απαντήσει ως εξής στα ερωτήματα του παραπέμποντος δικαστηρίου:

1) Τα άρθρα 113 και 115 της Συνθήκης, αν εξεταστούν σε συνδυασμό μεταξύ τους και προς το όλο σύστημα της Συνθήκης, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η Επιτροπή δεν διαθέτει πλέον, μετά τη σύναψη της Συμφωνίας σχετικά με το διεθνές εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (Διακανονισμός Πολυϊνών) και μετά την έκδοση του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου, εξουσία εφαρμογής του άρθρου 115 στο πεδίο του διεθνούς εμπορίου κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, εφόσον το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν έχει λάβει « μέτρα εμπορικής πολιτικής σύμφωνα με την παρούσα Συνθήκη » κατά την έννοια του άρθρου 115 της Συνθήκης.

2) Το άρθρο 115 της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η έκφραση « μέτρα εμπορικής πολιτικής λαμβανόμενα κατά την παρούσα Συνθήκη από τα κράτη μέλη » δεν μπορεί να αφορά και την κατανομή των κοινοτικών ανώτατων ποσοτήτων μεταξύ των κρατών μελών, η οποία προβλέπεται στο παράρτημα IV του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου, ούτε και τα σχετικά εθνικά εκτελεστικά μέτρα.

5. Προτάσεις στην υπόθεση 59/84

5.1. *Τα αιτήματα στην υπόθεση 59/84*

Ας περάσουμε τώρα στην εξέταση της υπόθεσης 59/84. Θα ήθελα να υπενθυμίσω κατ' αρχάς ότι η Tezi με την προσφυγή της στην υπόθεση αυτή προβάλλει, αφού εκθέσει τους λόγους για τους οποίους η προσφυγή της είναι παραδεκτή, κατ' ουσία ένα κύριο αίτημα, ένα επικουρικό και ένα ακόμη επικουρικότερο αίτημα (στην πραγματικότητα έναν κύριο λόγο, έναν επικουρικό και έναν επικουρικότερο λόγο για να στηρίξει το αίτημά της να ακυρωθεί η σχετική απόφαση για την παροχή της άδειας). Εξάλλου, η προσφυγή περιλαμβάνει και αίτημα με το οποίο ζητείται να καταδικαστεί η Επιτροπή να αποζημιώσει την προσφεύγουσα για τη ζημία που έχει υποστεί. Η απαίτηση αυτή αποζημιώσεως περιορίστηκε κατά την προφορική διαδικασία στο αίτημα να αναγνωρίσει το Δικαστήριο ότι η Κοινότητα έχει ευθύνη για την παροχή της άδειας η οποία προσβάλλεται με το πρώτο αίτημα.

Το κύριο αίτημα (ο κύριος λόγος) συνίσταται κατ' ουσία στην αίτηση ακυρώσεως της εξουσιοδοτικής αποφάσεως της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 1983 (ΕΕ 1983, L 340, σ. 2), λόγω παραβάσεως της Συνθήκης και συγκεκριμένα των άρθρων 113, 9 και 30.

Το επικουρικό αίτημα (ο επικουρικός λόγος) συνίσταται στην αίτηση ακυρώσεως της εξουσιοδοτικής αποφάσεως της Επιτροπής λόγω παραβάσεως του άρθρου 115 της Συνθήκης.

Το επικουρικότερο αίτημα συνίσταται στην αίτηση ακυρώσεως της εξουσιοδοτικής αποφάσεως λόγω παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης. Επειδή όμως η προσφεύγουσα παραιτήθηκε από το λόγο αυτό με την απάντησή της, δεν θα το εξετάσουμε καθόλου.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε διαδοχικά την ένσταση απαραδέκτου που πρότεινε η Επιτροπή ως προς το κύριο αίτημα (στο σημείο 5.2), το κύριο και το επικουρικό αίτημα ως προς την ουσία τους (στο σημείο 5.3) και την απαίτηση αποζημιώσεως (στο σημείο 5.4). Τέλος θα ανακεφαλαιώσω τις προτάσεις μου (στο σημείο 5.5).

5.2. *Το παραδεκτό του κύριου αιτήματος*

Η Tezi ισχυρίζεται ότι η εξουσιοδοτική απόφαση την αφορά άμεσα και ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 173, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ, πράγμα που δεν αμφισβητείται από τους άλλους διαδίκους. Δεδομένου ότι από τη δικογραφία προκύπτει σαφώς ότι η άδεια ζητήθηκε και παρασχέθηκε κατόπιν αιτήσεως που υπέβαλε η Tezi να της χορηγηθούν άδειες εισαγωγής, πιστεύω ότι βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου πρέπει να γίνει δεκτό ότι το αίτημα αυτό για την ακύρωση της άδειας δεν μπορεί να προσκρούσει σε προβλήματα παραδεκτού.

Αντίθετα η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη, επειδή είναι εκπρόθεσμη. Η Επιτροπή παρατηρεί σχετικά ότι η Tezi έλαβε γνώση της επίμαχης απόφασης, κατά την έννοια του άρθρου 173, παράγραφος 3, της Συνθήκης, στις 15 Δεκεμβρίου 1983, όταν οι ολλανδικές υπηρεσίες την πληροφόρησαν από τηλεφώνου ότι είχαν απορρίψει τις αιτήσεις της να της χορηγηθούν άδειες εισαγωγής, ή το αργότερο στις 21 Δεκεμβρίου 1983, ημέρα κατά την οποία η Tezi πρέπει να έλαβε την επιστολή της 20ής Δεκεμβρίου 1983, με την οποία οι ολλανδικές υπηρεσίες επιβεβαίωναν την πληροφορία που της είχαν δώσει από τηλεφώνου. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η προσφυγή της Tezi έπρεπε να ασκηθεί το αργότερο στις 28 Φεβρουαρίου 1984, ενώ ασκήθηκε στις 6 Μαρτίου 1984.

Η ένσταση αυτή πρέπει κατά τη γνώμη μου να απορριφθεί. Από τη δικογραφία συνάγεται — και αυτό επιβεβαιώθηκε και πάλι κατά την προφορική διαδικασία κατόπιν ερωτήματος που υποβλήθηκε στην ολλανδική κυβέρνηση — ότι η Tezi απάντησε — και δικαίως — ότι ούτε από την τηλεφωνική συνδιάλεξη της 15ης Δεκεμβρίου 1983 ούτε από την επιστολή της 20ής Δεκεμβρίου 1983 μπορούσε να λάβει γνώση της εξουσιοδοτικής αποφάσεως, και ιδίως των αιτιολογιών της.

Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η υποχρέωση παραθέσεως αιτιολογιών «έχει σκοπό να δώσει στους διαδίκους τη δυνατότητα να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους, στο Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του και στα κράτη μέλη, καθώς και σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη, να λάβει γνώση των προϋποθέσεων υπό τις οποίες η Επιτροπή εφάρμοσε τη Συνθήκη» (πρβλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 1963 στην υπόθεση 24/62, Jurispr. 1963, σσ. 149 και 150). Η Tezi ισχυρίζεται στη συνέχεια, και δικαίως, ότι ως βάση υπολογισμού σε τέτοια περίπτωση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής που αναφέρεται στο άρθρο 173, παράγραφος 3, πρέπει να ληφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 181 του κανονισμού διαδικασίας, η ημέρα κατά την οποία η επίδικη απόφαση δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (εν προκειμένω η 17η Δεκεμβρίου 1983). Η άποψη που υποστήριξε η Επιτροπή στην ανταπάντησή της και στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δηλαδή δεν ισχύει η προθεσμία αυτή εφόσον στον ενδιαφερόμενο έχει ήδη γνωστοποιηθεί προηγουμένως η απόφαση, μου φαίνεται, βάσει του κειμένου του άρθρου 81 του κανονισμού διαδικασίας και βάσει όσων ανέφερε το Δικαστήριο ως προς τη σημασία της υποχρεώσεως παραθέσεως αιτιολογιών, ότι μπορεί το πολύ να υποστηριχθεί από την άποψη της παροχής έννομης προστασίας, μόνο εφόσον η προηγούμενη γνωστοποίηση αφορούσε όλο το κείμενο της απόφασης, περιλαμβανομένων και των αιτιολογικών σκέψεων. Όπως όμως τονίσαμε, έχει αποδειχθεί ότι αυτό δεν συνέβη εν προκειμένω. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέχει η Tezi στην απάντησή της και τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν από την Επιτροπή, το πλήρες κείμενο της αποφάσεως, που ήταν αναγκαίο για την άσκηση του δικαιώματος ασκήσεως προσφυγής, δεν περιήλθε στην Tezi παρά μόνο το Φεβρουάριο του 1984 και κατόπιν αιτήσεώς

της. Μολονότι η Tezi θα μπορούσε ίσως να είχε παραλάβει το κείμενο αυτό νωρίτερα, νομίζω ότι υπό τις συνθήκες αυτές ορθά η Tezi επικαλείται το άρθρο 81 του κανονισμού διαδικασίας. Οι δύο επιπλέον εβδομάδες τις οποίες έτσι η Tezi είχε στη διάθεσή της για να ασκήσει την προσφυγή της νομίζω — αντίθετα με την Επιτροπή — ότι ήταν απολύτως εύλογες εν προκειμένω, αφού μάλιστα η δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα δεν περιελάμβανε ακόμη τις αιτιολογικές σκέψεις της απόφασης. Η προσφεύγουσα επομένως οπωσδήποτε θα έπρεπε να έχει στη διάθεσή της τις δύο αυτές εβδομάδες για να λάβει όλο το κείμενο της απόφασης και να το μελετήσει προκειμένου να ετοιμάσει την προσφυγή της.

Κατά συνέπεια, η ένσταση απαραδέκτου της Επιτροπής πρέπει κατά τη γνώμη μου να απορριφθεί. Επειδή νομίζω ότι είναι αρκετοί οι λόγοι που ανέφερα σχετικά, δεν χρειάζεται κατά τη γνώμη μου να εξεταστεί περαιτέρω η νομολογία του Δικαστηρίου που παρέθεσε η Tezi, για να στηρίξει την άποψή της, στην απάντησή της και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση (συγκεκριμένα η υπόθεση 88/76, Suiker Export, Jurispr. 1977, σ. 709· υπόθεση 76/79, Könecke, Jurispr. 1980, σ. 665 και υπόθεση 730/79, Philip Morris, Jurispr. 1980, σ. 2671, καθώς και οι προτάσεις που ανέπτυξαν οι γενικοί εισαγγελείς Reischl και Capotorti πριν από την έκδοση των αποφάσεων αυτών).

5.3. *Ο κύριος και ο επικουρικός λόγος ως προς το κύριο αίτημα*

5.3.1. Με τον *κύριο λόγο* που προβάλλει η προσφεύγουσα ισχυρίζεται συγκεκριμένα, όπως έχω ήδη αναφέρει, ότι η εξουσιοδοτική απόφαση είναι αντίθετη προς τα άρθρα 113, 9 και 30 της Συνθήκης. Τα επιχειρήματα που αναπτύσσει σχετικά η Tezi είναι κατ' ουσία τα ίδια που ανέπτυξε στη συνέχεια στην υπόθεση 242/84. Κατά την Tezi, αφού η Κοινότητα άσκησε, δυνάμει του άρθρου 113 της Συνθήκης, τις αρμοδιότητές της ως προς την κοινή εμπορική πολιτική στο σχετικό τομέα, η Επιτροπή δεν μπορούσε πλέον να παράσχει στα κράτη μέλη, βάσει του άρθρου 115, την άδεια να λάβουν μέτρα προστασίας.

Βάσει όμως αυτών που επισημάναμε ήδη στην υπόθεση 242/84, νομίζω ότι το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να συναχθεί μόνο από τα άρθρα της Συνθήκης στα οποία αναφέρεται ο λόγος αυτός, από το Διακανονισμό Πολυϊνών και από τον κανονισμό 3589/82. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να εξεταστεί και ο επικουρικός λόγος της προσφεύγουσας σχετικά με την παράβαση του άρθρου 115 της Συνθήκης. Χάριν συντομίας παραπέμπω σχετικά στην ανάλυσή μου στην υπόθεση 242/84.

5.3.2. Βάσει της προηγούμενης ανάλυσης, θεωρώ ότι ο *επικουρικός λόγος* της προσφεύγουσας είναι βάσιμος. Αρκεί να υπενθυμίσω σχετικά ότι, βάσει της προηγούμενης ανάλυσης στην υπόθεση 242/84, ως « μέτρα εμπορικής πολιτικής λαμβανόμενα κατά την παρούσα Συνθήκη από τα κράτη μέλη », κατά την έννοια της πρώτης προϋπόθεσης για την εφαρμογή του άρθρου 115 της Συνθήκης, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ούτε η κατανομή των κοινοτικών ποσοστώσεων κατά κράτος μέλος, όπως προβλέπεται στο παράρτημα IV του κανονισμού 3589/82 του Συμβουλίου, ούτε τα εθνικά μέτρα που λαμβάνονται κατ' εκτέλεση των κοινοτικών αυτών μέτρων. Η αντίθετη ερμηνεία θα είχε ως συνέπεια ότι το Συμβούλιο, κατά παράβαση της υποχρεώσεως στενής ερμηνείας, η οποία τονίζεται στην προαναφερθείσα νομολογία του Δικαστηρίου, και κατά παράβαση των βασικών αρχών που αναφέρονται στα άρθρα 8, παράγραφος 7, 9 και 30 της Συνθήκης, θα μπορούσε εφαρμόζοντας το άρθρο 115 να επιτρέψει και άλλες παραβιάσεις των αρχών της τελωνειακής ένωσης επ' αόριστο χρονικό διάστημα. Όσον αφορά επομένως την πρώτη προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 115, δεν μπορεί παρά να αφορά τα αυτοτελή μέτρα εμπορικής πολιτικής

των κρατών μελών, τα οποία διατηρούνται προσωρινά σε ισχύ μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου με την άδεια της Επιτροπής, μέχρις ότου θεσπιστεί πλήρες σύστημα μέτρων κοινής εμπορικής πολιτικής. Ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι, βάσει του κειμένου του άρθρου 115 και της αποφάσεως Donckerwolcke, το Συμβούλιο μπορεί να δίνει την άδεια στα κράτη μέλη να λαμβάνουν νέα αυτοτελή μέτρα εμπορικής πολιτικής, αυτό δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει, για τους προαναφερθέντες ήδη λόγους, τη διασταλτική ερμηνεία του σαφούς γράμματος της πρώτης προϋποθέσεως για την εφαρμογή του άρθρου 115, ώστε να περιλάβει μέτρα εμπορικής πολιτικής (ή εθνικά εκτελεστικά μέτρα) που να διαφοροποιούνται ανάλογα με τα κράτη μέλη και να έχουν θεσπιστεί από την ίδια την Κοινότητα.

Ακόμη και αν το Δικαστήριο ακολουθούσε στο σημείο αυτό την άποψη της Επιτροπής και των κυβερνήσεων των Κάτω Χωρών και του Ηνωμένου Βασιλείου, παρεμβαινουσών στην υπόθεση 59/84, η προσβαλλόμενη εξουσιοδοτική απόφαση θα ήταν κατά τη γνώμη μου αντίθετη στην υποχρέωση στενής ερμηνείας και εφαρμογής του άρθρου 115, υποχρέωση που προβλέπεται στην προαναφερθείσα νομολογία του Δικαστηρίου.

Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλόμενης απόφασης της 14ης Δεκεμβρίου 1983, την οποία η Tezi επισυνήψε στην προσφυγή της, η απόφαση αυτή στηρίζεται ουσιαστικά στις ακόλουθες πολύ γενικές σκέψεις:

α) την αίτηση που υπέβαλαν στις 6 Σεπτεμβρίου 1983 οι κυβερνήσεις των χωρών της Benelux, με την οποία ζητούσαν την άδεια να εξαιρέσουν από την κοινοτική μεταχείριση τα υφασμένα ανδρικά και παιδικά κοντά και μακριά παντελόνια, τα υφασμένα παντελόνια για γυναίκες, κοπέλες και μικρά παιδιά των διακρίσεων ex 61.01 B V και ex 61.02 B II του κοινού δασμολογίου, κατηγορία 6, καταγωγής Μακάο, τα οποία είχαν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στα άλλα κράτη μέλη (πρώτη αιτιολογική σκέψη)·

β) ορισμένες σκέψεις σχετικά με τη φύση και την έκταση των μέτρων εμπορικής πολιτικής — που διαφοροποιούνται ανάλογα με τα κράτη μέλη — τα οποία έχει λάβει η ίδια η Κοινότητα και τα οποία έχουν ως συνέπεια ότι «εξακολουθούν να υφίστανται διαφορές ως προς τις προϋποθέσεις εισαγωγής των εν λόγω προϊόντων στα διάφορα κράτη μέλη και ότι η ενοποίηση αυτών των προϋποθέσεων εισαγωγής δεν θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί παρά μόνο βαθμιαία» (δεύτερη, τρίτη και τέταρτη αιτιολογική σκέψη)·

γ) τη σκέψη ότι «οι διαφορές αυτές που υφίστανται στα μέτρα εμπορικής πολιτικής που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη έχουν προκαλέσει εκτροπές του εμπορίου, δεδομένου ότι οι χώρες της Benelux έχουν θέσει σε ελεύθερη κυκλοφορία από την 1η Ιανουαρίου 1983 ποσότητα επίμαχων προϊόντων από την εν λόγω τρίτη χώρα ίση προς το 43 % περίπου της ποσόστωσης για την άμεση εισαγωγή» (έκτη αιτιολογική σκέψη)·

δ) σκέψεις που αναφέρονται στην αύξηση των συνολικών εισαγωγών των εν λόγω προϊόντων από τις τρίτες χώρες από 22 503 000 τεμάχια το 1981 σε 23 497 000 τεμάχια το 1982 και σε 14 105 000 τεμάχια κατά το πρώτο εξάμηνο του 1983 (έβδομη αιτιολογική σκέψη), καθόσον οι τιμές των επίμαχων προϊόντων από το Μακάο είναι κατά 50 % περίπου χαμηλότερες από τις τιμές των ομοειδών προϊόντων που παράγονται στις χώρες της Benelux (όγδοη αιτιολογική σκέψη), ενώ η παραγωγή των ομοειδών προϊόντων στις χώρες της Benelux μειώθηκε από 30 486 000 τεμάχια το 1980 σε 29 455 000 (καθ' υπολογισμό) τεμάχια το 1982, το μέρος της εσωτερικής αγοράς που ελέγχει η εγχώρια βιομηχανία μειώθηκε από 54 % το 1981 σε 53 % (καθ' υπολογισμό) το 1982 (ένατη αιτιολογική σκέψη) και «υπήρξαν απολύσεις προσω-

πικού και μόνο στις Κάτω Χώρες οι απασχολούμενοι στον τομέα αυτό μειώθηκαν από 8 600 το 1980 σε 6 300 το 1982 » (δέκατη αιτιολογική σκέψη)·

ε) τη σκέψη ότι « η πραγματοποίηση άλλων έμμεσων εισαγωγών, οι οποίες θα προστεθούν στις ήδη πραγματοποιηθείσες, μπορεί να οδηγήσει σε επιδείνωση των δυσχερειών αυτών και να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων που επιδιώκονται με τα παραπάνω εμπορικά μέτρα » (ενδέκατη αιτιολογική σκέψη)·

στ) τη σκέψη ότι « δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν σύντομα οι μέθοδοι με τις οποίες τα άλλα κράτη μέλη θα μπορούσαν να υλοποιήσουν την αναγκαία συνεργασία » (δωδέκατη αιτιολογική σκέψη, η οποία επαναλαμβάνεται στη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη του προσκομισθέντος κειμένου)·

ζ) την τελική σκέψη ότι « ενώπιον των αρχών του κράτους μέλους που υπέβαλε την αίτηση εκκρεμούν αιτήσεις για τη χορήγηση αδειών εισαγωγής για 329 559 τεμάχια και λόγω του μεγάλου αυτού αριθμού η άδεια αυτή πρέπει να επεκταθεί και στις αιτήσεις αυτές » (δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη)· κατά τη δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη, η άδεια αυτή δικαιολογούνταν βάσει των παραπάνω σκέψεων.

Οι σκέψεις αυτές παραγνωρίζουν ιδιαίτερα τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 115, δηλαδή ότι οι « διαφορές μεταξύ των μέτρων αυτών » πρέπει να επιφέρουν « οικονομικές δυσχέρειες σε ένα ή περισσότερα κράτη » και ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να επιτρέψει παρά μόνο « τα αναγκαία μέτρα ». Κατ' αρχάς, η διατύπωση της πέμπτης αιτιολογικής σκέψης ότι « σημαντικές διαφορές εξακολουθούν να υφίστανται μεταξύ των προϋποθέσεων εισαγωγής των εν λόγω προϊόντων στα κράτη μέλη » δεν είναι ακριβής. Οι διαφορές αυτές δεν « εξακολουθούν να υφίστανται », αλλά δημιουργούνται ακριβώς από το κοινοτικό καθεστώς. Ειδικότερα νομίζω δε ότι ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ των διαφορών αυτών και των οικονομικών δυσχερειών στις Κάτω Χώρες, οι οποίες θεωρείται ότι υπάρχουν για τους παραπάνω λόγους, ούτε αποδείχτηκε ούτε άλλωστε πρέπει να γίνει δεκτός. Κατ' αρχάς, δεν προβλήθηκε ο ισχυρισμός ούτε βέβαια αποδείχθηκε ότι κατά το χρόνο κατά τον οποίο δόθηκε η άδεια το 1983 οι εισαγωγές των επίμαχων προϊόντων, που προέρχονταν έμμεσα από το Μακάο, είχαν όντως αυξηθεί. Οι αριθμοί που αναφέρονται στην έβδομη αιτιολογική σκέψη δεν αφορούν παρά μόνο το πρώτο εξάμηνο του 1983 και δεν δείχνουν να υπάρχει αύξηση σε σχέση με το 1982. Η αύξηση των εισαγωγών των προϊόντων αυτών από όλες τις τρίτες χώρες μεταξύ 1980 και 1982 είναι μικρότερη από 5 %. Το γεγονός ότι η αύξηση αυτή ή ότι η αύξηση το 1983 (η οποία όπως είπαμε δεν έχει αποδειχθεί) αποτέλεσε την αιτία για μείωση του απασχολούμενου προσωπικού μεγαλύτερη από το 25 % μεταξύ 1980 και 1982 δεν αποδείχθηκε και φαίνεται πραγματικά απίθανο. Στην απόφαση δεν εξετάζεται καθόλου η επίδραση που είχε η αύξηση των εισαγωγών ομοειδών προϊόντων παραγωγής των άλλων κρατών μελών επί της μειώσεως της παραγωγής στις Κάτω Χώρες (κατά 3 % περίπου). Σύμφωνα με τα στοιχεία της αιτήσεως του ολλανδού Υπουργού Οικονομίας, την οποία επίσης προσκόμισε η προσφεύγουσα, η ετήσια αύξηση αυτή μεταξύ 1980 και Ιουνίου 1983 ήταν όμως αισθητά μεγαλύτερη από την αύξηση των εισαγωγών από όλες τις τρίτες χώρες (οι οποίες μάλιστα μειώθηκαν αισθητά τουλάχιστον μέχρι και το 1982). Από την προαναφερθείσα αίτηση προκύπτει επίσης ότι οι ολλανδικές εισαγωγές προϊόντων καταγωγής Μακάο που είχαν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε άλλα κράτη μέλη μειώθηκαν αισθητά από το 1981. Το 1981 οι εισαγωγές

αυτές αντιπροσώπευαν ακόμη το 63 % περίπου του ολλανδικού ποσοστού της κοινοτικής ποσόστωσης. Το 1982 το ποσοστό αυτό είχε μειωθεί στο 49 % και από το 1983 (μέχρι το χρόνο υποβολής της αιτήσεως) συνέχισε να μειώνεται και έφθασε το 42 % της ολλανδικής ποσόστωσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου, μειώθηκαν επίσης αισθητά μεταξύ 1981 και 1ης Αυγούστου 1983, όπως είδαμε παραπάνω, και οι άμεσες και έμμεσες εισαγωγές από τις τρίτες χώρες.

Κατόπιν των συλλογισμών αυτών νομίζω ότι, ενόψει του κειμένου του άρθρου 115 της Συνθήκης ΕΟΚ και της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου, είναι βάσιμος ο επικουρικός λόγος που επικαλείται η προσφεύγουσα, κατά τον οποίο η προσβαλλόμενη απόφαση είναι αντίθετη προς το άρθρο 115 της Συνθήκης ΕΟΚ, ακόμα και αν δεν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι δεν πληρούται η πρώτη προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου αυτού, την οποία αναλύσαμε παραπάνω.

5.4. *Η απαίτηση αποζημιώσεως όπως προσδιορίστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση*

Όπως είπαμε ήδη, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η προσφεύγουσα περιόρισε την απαίτησή της για αποζημίωση στο αίτημα να αναγνωριστεί ότι η Κοινότητα έχει ευθύνη για τη χορήγηση της άδειας την οποία αφορά το κύριο αίτημα.

Αν και η Επιτροπή εξέφρασε στην ανταπάντησή της αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό της απαιτήσεως αποζημιώσεως (παραπέμποντας στην απόφαση της 12ης Απριλίου 1984 στην υπόθεση 281/82, Unifrex, Συλλογή 1984, σ. 1969), εντούτοις δεν πρότεινε ρητά ένσταση απαραδέκτου. Δεδομένου ότι ούτε από την αναφερθείσα απόφαση ούτε από την άλλη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται κανείς λόγος για να αμφισβητηθεί το παραδεκτό της απαιτήσεως αυτής υπό τις παρούσες προϋποθέσεις, δεν προτίθεμαι να σας προτείνω να θέσετε αυτεπαγγέλτως εν αμφιβόλω το παραδεκτό της απαιτήσεως αυτής. Όπως και η προσφεύγουσα, έτσι και εγώ νομίζω ότι δεν είναι βέβαιο ότι η άσκηση αγωγής αποζημιώσεως ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου για τη ζημία που προκάλεσε το παράνομο της προσβληθείσης αποφάσεως της Επιτροπής και της εθνικής αποφάσεως που εκδόθηκε βάσει της αποφάσεως αυτής της Επιτροπής θα μπορούσε πράγματι να εξασφαλίσει την παροχή έννομης προστασίας στην προσφεύγουσα (πράγμα που θα πληρούσε την προϋπόθεση απαραδέκτου που τίθεται στην τελευταία περίοδο του σημείου 11 του σκεπτικού της απόφασης Unifrex). Σχετικά παραπέμπω στην επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση και την οποία άλλωστε η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε. Ορθά κατά τη γνώμη μου η προσφεύγουσα επικαλέστηκε τις αρχές της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης και της οικονομίας της δίκης, τις οποίες ανέπτυξε το Δικαστήριο στην απόφαση στην υπόθεση Merkur (υπόθεση 43/72, Jurispr. 1973, σ. 1070).

Η απαίτηση αποζημιώσεως της Tezi αφορά απώλεια τόκων και έξοδα εναποθηκεύσεως κατά την περίοδο από την 1η Δεκεμβρίου 1983 μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1984. Σχετικά με το ποσό της αποζημίωσης, η Επιτροπή παρατηρεί μόνο ότι θα πρέπει να μειωθεί κατά την αξία των 20 000 τεμαχίων που εν τω μεταξύ η Tezi πούλησε στη Γερμανία, όπως προκύπτει από το τηλετύπημα που έστειλε στις 12 Δεκεμβρίου 1983 στην Επιτροπή. Στην απάντησή της η προσφεύγουσα αναγνώρισε ότι πούλησε την ποσότητα αυτή στη Γερμανία, αλλά ισχυρίζεται ότι η κατά μονάδα τιμή πωλήσεως ήταν χαμηλότερη κατά 2 φιορίνια από ό, τι θα ήταν στις Κάτω Χώρες. Όπως όμως ήδη τονίσαμε, ο προσδιορισμός του ακριβούς ποσού της αποζημίωσης δεν ενδιαφέρει εν προκειμένω, αφού η προσφεύγουσα περιορίζεται να ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει την ευθύνη της Κοινότητας.

Κατά την Επιτροπή, το αίτημα της Tezi να λάβει αποζημίωση είναι εν πάση περιπτώσει αβάσιμο, καθόσον τα άρθρα 113 και 115 — ακόμη και αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή τα παραβίασε — δεν αποτελούν υπέρτερο κανόνα δικαίου με τον οποίο επιδιώκεται η προστασία των ιδιωτών. Τον ισχυρισμό αυτό

αμφισβήτησε η προσφεύγουσα επικαλούμενη την απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1967 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 5, 7 και 13 έως 24/66 (Kampffmeyer, Jurispr. 1967, σ. 317). Ορθά επίσης τονίζει η προσφεύγουσα στην απάντησή της ότι η εξουσιοδοτική απόφαση (αφού δεν μπορούσε να βασίζεται στο άρθρο 115) ήταν επίσης αντίθετη προς τα άρθρα 9 και 30 της Συνθήκης, σκοπός των οποίων είναι εν πάση περιπτώσει, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η προστασία των ιδιωτών. Από την εκτελεστική απόφαση 80/47 της Επιτροπής (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/18, σ. 8), και ιδιαίτερα από το άρθρο 3, παράγραφοι 3 και 5, συνάγεται ότι η Επιτροπή δέχτηκε ότι σκοπός του άρθρου 115 πρέπει επίσης να είναι η προστασία των συμφερόντων των αιτούντων άδειες εισαγωγής.

Το Δικαστήριο μπορεί ενδεχομένως κατά τη γνώμη μου να μην εξετάσει το ζήτημα αν η επίμαχη παροχή άδειας είναι κανονιστική πράξη για την οποία ισχύουν οι περιορισμοί που έχει θέσει η νομολογία του Δικαστηρίου περί εξωσυμβατικής ευθύνης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό. Η άποψη όμως αυτή είναι κατά τη γνώμη μου πολύ αμφισβητήσιμη, λόγω ακριβώς του συστήματος που θεσπίζεται με τη γενική εκτελεστική απόφαση 80/47. Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο β), και παράγραφος 5, νομίζω ότι είναι βέβαιο ότι άδειες-εξουσιοδοτήσεις όπως εν προκειμένω δεν μπορούν να δίνονται παρά μόνο αφού υποβληθούν μία ή περισσότερες συγκεκριμένες αιτήσεις για άδειες εισαγωγής. Κατά την άποψη που υποστήριξε η Επιτροπή στην επ' ακροατηρίου συζήτηση απαντώντας στα ερωτήματά μου, οι προαναφερθείσες διατάξεις πρέπει να ερμηνευθούν ευρέως και δεν αντίκεινται στην παροχή της άδειας που προβλέπει το άρθρο 3, ακόμη και αν δεν έχει υποβληθεί καμία αίτηση για άδεια εισαγωγής. Ενόψει όμως της νομολογίας σχετικά με την ανάγκη συσταλτικής ερμηνείας και εφαρμογής του άρθρου 115, θεωρώ ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή η διασταλτική αυτή ερμηνεία της εκτελεστικής απόφασης. Η άποψη της Επιτροπής μου φαίνεται επίσης ασυμβίβαστη με το γεγονός ότι και η ίδια αναγνώρισε ότι η εξουσιοδοτική απόφαση αφορούσε την προσφεύγουσα άμεσα και ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης. Νομίζω πάντως, όπως ήδη είπα, ότι δεν είναι απολύτως αναγκαίο το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του σημείου αυτού. Ακόμα και αν εδώ επρόκειτο για κανονιστική πράξη, πιστεύω ότι υπάρχει πράγματι κατάφωρη παραβίαση υπέρτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες, κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου από την απόφαση στην υπόθεση 5/71, Schöppenstedt (Jurispr. 1971, σ. 985, σκέψη 11), όπως προσδιορίστηκε περαιτέρω στην τέταρτη απόφαση «αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη» (απόφαση της 25ης Μαΐου 1978 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 83 και 94/76, 4, 15 και 40/77, Jurispr. 1978, σ. 1225, σκέψη 6). Συγκεκριμένα εδώ πρόκειται κατά τη γνώμη μου, βάσει των προεκτεθέντων λόγων, για προφανή και σοβαρή υπέρβαση των εξουσιών που έχουν απονεμηθεί στην Επιτροπή με το άρθρο 115, πράγμα που είχε επίσης ως συνέπεια την παράβαση των βασικών άρθρων 9 και 30 της Συνθήκης, σκοπός των οποίων είναι η προστασία των ιδιωτών.

Κατά συνέπεια, θεωρώ επίσης βάσιμο το αίτημα της προσφεύγουσας να αναγνωριστεί ότι η Κοινότητα έχει ευθύνη βάσει του άρθρου 215, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ για τη ζημία που προκάλεσε στην προσφεύγουσα η προσβαλλόμενη εξουσιοδοτική απόφαση.

5.5. *Τελικό συμπέρασμα στην υπόθεση 59/84*

Τελικά προτείνω στο Δικαστήριο τα εξής στην υπόθεση 59/84:

α) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 1983, με την οποία δόθηκε η άδεια στο Βασίλειο του Βελγίου, στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου και στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών να εξαιρέσουν από την κοινοτική μεταχείριση τα υφασμένα κοντά και μακριά παντελόνια για άνδρες και παιδιά και τα υφασμένα παντελόνια για γυναίκες, κοπέλες και μικρά παιδιά, καταγωγής Μακάο·

β) να αποφανθεί ότι η Κοινότητα έχει ευθύνη, βάσει του άρθρου 215, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ, για τη ζημία που προκάλεσε στην προσφεύγουσα η προαναφερθείσα απόφαση, αν και το ποσό που πρέπει να καταβληθεί στην προσφεύγουσα ως αποζημίωση για τη ζημία αυτή δεν χρειάζεται να προσδιοριστεί από το Δικαστήριο στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας·

γ) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα·

δ) να υποχρεώσει τις κυβερνήσεις του Βασιλείου των Κάτω Χωρών και του Ηνωμένου Βασιλείου, οι οποίες παρενέβησαν υπέρ της Επιτροπής, να φέρουν τα δικά τους έξοδα, δεδομένου ότι δεν ζήτησαν από το Δικαστήριο την καταδίκη του ηττηθέντος διαδίκου στα δικαστικά του έξοδα.